

VÅRE

ROVDYR

Nr. 3-4/2001 Årgang 15

Forsiden:
Jerv, Nordland
(se også side 86)

Foto:
Asgeir Kvalvik

Baksiden:
Jervespor, Nordland

Foto:
Viggo Ree

Våre Rovdyr

utgis av
Foreningen
Våre Rovdyr
og utkommer fire
ganger pr år

Adresse
Postboks 195
2151 Årnes

Ansvarlig utgiver
Foreningen
Våre Rovdyrs
styre

Redaktør
Yngve Kvebæk
Maridalsveien 225 C
0467 Oslo
22 95 08 66
yk@fvr.no

Trykk
Mæland Offset as
Postboks 1598 Stoa
4857 Arendal

Opplag
2300

Web
www.fvr.no

ISSN 0801-4728

Kommentar 66

FVR Østfold: brev til kirken 67

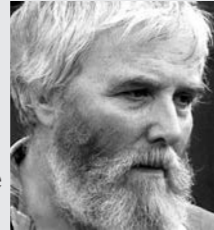
Ulven - farligst i fantasien 68

Side 74

Per Johan

Tømmeraas:

**Lykkelige år blant
miskjente bevingede
venner**

Presentasjon av FVRs ledelse 77

India - tigerland 80

Tørre tall - harde fakta 82

Landskamp om ulv 84

Side 86

**Krigen mot
jerven**

Folkemøte om ulv 88

Side 90

**Økokrim:
Giftåte
i naturen**

Revestreker 93

Årsmøte 2002 94

Hva er det som skjer med folk?

Politikere og forskere ser ut til å ha gått fullstendig av skafet i synet på rovdyr og rovdyrforvaltning den siste tiden. Først slår Inge Ryan fra SV i Nord-Trøndelag og nestleder i partiet seg på brystet og forkynner gjennom Trønderavisa at han i Nordisk Råd har fått gjennom et forslag om at Norden skal være et felles forvaltningsområde for de fire store rovdirene. Noe som for øvrig hadde vært en katastrofe for levedyktige bestander av ulv, bjørn og jerv i Norge hvis dette hadde vært tilfelle. Vi lurte en stund på om han hadde skiftet parti da et slikt vedtak klart bryter med hva SV-politikere tidligere har forsikret oss om - levedyktige bestander av rovdirene i Norge.

Lenger vest slenger landbruksminister Sponheim med leppa og mener det ikke bør være plass til mer enn 2-3 familiegrupper av ulv langs svenskegrensa. Han blir riktignok fra Bergens Tidende konfrontert med at parti-programmet sier noe annet. Fra foreningens side har vi også gjort ham oppmerksom på hva Stortinget i sin tid vedtok, i tilfelle hukommelsessvikten skulle være total. Vi sikter til St.meld. nr. 35(1996-97) som klart sier at Norge skal ha levedyktige bestander av de fire store rovdyr-artene.

Uttalelsene fra våre mest kjente rovdryrforskere – Petter Wabakken – om at man nå må forvalte ulven som en viltart kan lett misforstås. Vi siterer: ”Jeg ser det som viktig å spre kunnskap rundt ulven, og jeg trur også de fleste som stikker fingeren i jorda ser at før eller siden så må man faktisk forvalte ulven som en viltart - og det innebærer også noe bestandsregulering”. Først nå skal ulven forvaltes som en viltart, og det innebærer at den skal jaktes på? Forvaltning av en viltart innebærer med andre ord at den skal jaktes på? Uttalelsen virker upresis og lite gjennomtenkt.

Å rette baker for smed

Så skjer det igjen. Denne gangen i Nordland – nærmere bestemt i Hemnes. 280 lam blir på forsommeren utstyrt med dødsvarsler som aktiveres og piper når et lam dør. ” - Dette gjøres ikke bare for å bevise at det er rovdirene som stikker av med alle lammene. Vi er interessert i å kartlegge dødsårsaken til alle døde dyr”, sier forsker Inger Hansen. Resultatet er at nok en gang fastslår en stor undersøkelse at det er andre årsaker enn rovdirene som forårsaker de store tapene av lam på utmarksbeite. Uten grunn ble det satt i gang jakt på jerv i området. En jervejakt som nå i etterkant viser seg var ubegrunnet.

I Østfold går fire ordførere ut og er bekymret for hva ulven kan finne på å gjøre, mens den virkelige trusselen overfor folk kommer fra ordførerhold i Nord-Fron, hvor ordføreren truer med å skyte ulvevenner hvis de viser seg i bygda. Og i løpet av de siste månedene har flere mennesker blitt stanget i hjel av husdyr eller omkommet av bl.a. vepsestikk. Nei rett ikke baker for smed.

Mye har ikke forandret seg siden Wessels tid.

Arne Flor

FVR i Østfold oppfordret i høst fylkets prester og menigheter til å inkludere holdningsskapende formidling av respekt for rovdirene som en del av det biologiske mangfoldet. Her er brevet i sin helhet.

Sogneprester og Menigheter i Østfold

Larkollen, 15.09.2001

Sogneprestere og menigheters ansvar for å spre saklig informasjon om rovdyr i norsk fauna og holdningsskapende arbeid

Foreningen Våre Rovdyr (FVR) i Østfold er et fylkeslag av FVR som arbeider for å øke folks forståelse av og kunnskaper om våre rovdyr og deres rolle i økosystemene. Foreningen følger dessuten kontinuerlig bestandsutviklingen av i særdeleshet arter som bjørn, jerv, gaupe, ulv, kongeørn og hønehaug og den forvaltning myndighetene utøver for å ivareta levedyktige bestander av disse artene i norsk natur.

På bakgrunn av det høye konfliktnivået særlig ulven i vårt fylke har avstedkommet mellom mennesker av ulike interesser, og som ble svært synliggjort gjennom den iverksatte ulvejakta i februar-mars i år, ønsker FVR-Ø å henvende oss til kirkens talspersoner.

Foreningen har registrert at det innenfor enkelte menigheter og kirkesamfunn er en uforholdsmessig stor andel av mennesker med frykt for ulv og som ser på denne arten som et ondt skadedyr.

Folk flest mener politikere lager lover vi må rette oss etter, men bak dette har kirkens holdninger og budskap formet mye av våre tanker og følelser for hva som er riktig, hva som er riktig og hva som er galt.

Synet på naturarven og dyrelivet har variert gjennom hundrevis av år, men har etter renessansen vært preget av menneskets rett til å herske over og utnytte naturen. Kirken har vært opptatt av ”gode” og ”onde” krefter, og rovdirene har blitt symboler for sistnevnte. Utryddelseskrigen er blitt ført fra mange hold, med det resultat at vår natur har blitt utarmet på artsmangfold og at den fram til i dag nesten ikke har hatt levedyktige bestander igjen av ulv, bjørn, jerv og gaupe.

Gradvis har naturvernere blitt hørt i sitt syn på at alle vekster og dyr har sin plass i det økologiske samspillet, samtidig som nye strømmer innen kirken gradvis toner fram en langt større grad av ydmykhet overfor skaperverket. Synet på at alt er Gudskapt og derav har sin egenverdi, uavhengig av nytteverdi for oss mennesker, er økende.

Dessverre går denne økende grad av bevissthet og respekt for dyrene og bevaring av de truede rovdirene langsomt framover. I mellomtiden sørger enkelte krefter i lokalsamfunnene for tilbakeslag for rovdirene gjennom å underbygge manges frykt for rovdirene i den hensikt å skape en konflikt hvor de bedre kan få synliggjort sine økonomiske særinteresser. Disse kreftene ser helst at rovdyrbestandene desimeres, eller helst utrykkes. Synet på dyr som enten nyttedyr eller skadedyr er fremdeles rådende. Hatet mot ulven tok en makaber form der en hel ulveflokk ble massakrert med hagle fra helikopter. I forbindelse med lisensjakt og såkalte skadefellinger på jerv, er det til sammen skutt 54 jerv fra 1. oktober 2000 og fram til 19. august i år. Av disse var det 14 jervehvalper som ble slepet ut av det som skulle ha vært en trygg tilværelse med moren i hiet, før de ble skutt med revolver i nakken.

For mange år siden ga Norge fredsprisen til Albert Schweitzer. Hans engasjement for vanskeligstilte mennesker og naturen, ble hans ledetråd for hans arbeid: ”Ærefrykt for livet”. FVR-Ø kan ikke se at det kristne budskapet, fortolket slik Schweitzer gjorde det, blir ivare tatt med loven i hånd på denne måten mot våre medskapninger. Det er kun få og spede røster fra kirken som har protestert mot slike overgrep.

Tidligere sogneprest i Lierne, Lars Johan Berge, er et av få hederlige unntak i så måte og som dessverre har fått føle mange bygdefolks negative følelser for og holdninger til de store rovdirene gjennom verbale og psykiske angrep.

Her i Østfold har vi inntrykk av at gemyttene har roet seg noe omkring ulven, ikke minst takket være effektive gjerder som har stengt ulvene ute fra husdyrbeitene. Likevel sitter eventyrene godt forankret hos mange, noe som kommer til uttrykk gjennom folks følelser for rovdyr, og særlig om ulven som ond og hvis hensikt utelukkende er å skade mennesket.

Kirken har som nevnt stor makt over våre følelser og holdninger. Dere er jo Guds talerør her på Jorda. Vårt ønske og spørsmål til dere er derfor:

1. Synes du som prest for din menighet at synet på dyr og bevaring av det biologiske mangfoldet, også rovdirene, er viktig?
2. Tror du/dere at forkynnelse som også vektlegger ikke bare fromhet og godhet oss mennesker i mellom som en tjeneste for Gud, men at større omsorg og respekt for natur og dyr også medvirker til vår tjeneste for vår skaper?
3. Tror du/dere at ved å innlemme respekt for natur og dyreliv, også vern av truede arter og økende anerkjennelse også av rovdirene i forkynnelsen kan virke opplysende, konfliktdepende og endre publikums holdninger?

Det er selvfølgelig vårt håp at du/dere synes temaet er viktig. Dersom du/dere har anledning, og dette engasjerer, vil vi sette pris på en tilbakemelding.

Med vennlig hilsen

Helga Riekeles
Foreningen Våre Rovdyr i Østfold

Av Viggo Ree

Ulven - farligst i fantasien

Spørsmålet om ulven er farlig eller ikke opptar mange mennesker i dag. Særlig i Norge. Debattspaltene har blitt fylt med leserinnlegg og kronikker om dette tema gjennom mange år - særlig etter at arten ble fredet og en vekst i den lille skandinaviske stammen har funnet sted. Utallige radioprogrammer, TV-innslag og avisreportasjer har omhandlet dette tema, og bøker fra både seriøse og useriøse forfattere har kommet på markedet der ulvens forhold til oss mennesker blir behandlet.

Foreningen Våre Rovdyr har vært inne i bildet i mange sammenhenger i ulvedebatten - også når det gjelder den delen som dreier seg om frykt og farlighet. I en rekke radio- og fjernsynssendinger, i avisoppslag og debattspalter - og ikke minst i vårt eget medlemstidsskift har vi forsøkt å bidra med saklig og faglig informasjon om dette tema. Dessuten har vi opp gjennom årene mottatt mange skriftlige og muntlige henvendelser fra personer som har stilt spørsmål om ulvens farlighet, og dette er blitt besvart ut i fra den kunnskapen man til enhver tid har vært i besittelse av. Innen foreningen har vi flere mennesker som har arbeidet med disse spørsmål i lang tid, og som har bygget opp arkiver av ulike slag. Søknader om støtte til bearbeidelse av disse dataene har blitt sendt miljømyndighetene. Dette materialet - fra både tidligere århundrer og nyere tid - har vært av stor betydning når forespørsler har vært besvart.

Ulven langt nede på listen

Er svensker farlige for oss nordmenn? Nei, vil de fleste si - til tross for at det finnes eksempler på at svensker har drept nordmenn. En kom endog over grensen og drepte flere i vårt land. Grensehandelen ble ikke begrenset av den grunn. Er ulven farlig? Er storfeet farlig? Når det kommer forespørsler om disse artene er farlige for mennesker er svaret også i utgangspunktet nei. Men det finnes alltid unntak. Svært

mange dyrearter kan under helt spesielle omstendigheter angripe mennesker. Dette har vi i Foreningen Våre Rovdyr understreket gang på gang. Tar man utgangspunkt i statistikken har okser og kuer drept mye folk i Norge i løpet av 1900-tallet. I samme tidsrom har ikke gråbein drept noe menneske i vårt land, men norske jegere har drept over 1000 gråbein.

Med tanke på alle de møtene og all den nærkontakt som har funnet sted mellom mennesker og ulv i denne rovviltartens utbredelsesområde bare i løpet av 1900-tallet har det ikke vært mange angrep sammenlignet med andre dyrearter. Eksempelvis dreper slanger, krokodiller, elefanter og flodhester tusenvis av mennesker hvert eneste år, og fra tid til annen kommer det rapporter om brunbjørn, isbjørn og moskusfe som har skadet eller tatt livet av folk. I tillegg vet vi at husdyr og insekter dreper flere mennesker bare i Norge hvert eneste år. De siste hundre årene har det eksistert millioner av ulver side om side med oss mennesker uten at det har oppstått farlige situasjoner. Hvis det hadde vært slik at ulven hvert år hadde angrepet og tatt livet av f.eks. like mange mennesker som blir drept av husdyr eller under kollisjoner mellom bil og husdyr hadde det kanskje vært grunn til en viss form for årvåkenhet og oppmerksomhet når man vandrer rundt i artens leveområder. Men mennesket er ikke et naturlig byttedyr for ulven. En stor rovdyrart som daglig dreper voksen elg og

bison har selvsagt også muligheter til å ta livet av oss mennesker. Spørsmålet som da naturlig melder seg er: Hvorfor angriper ulven ikke jevnlig oss mennesker når den har både styrke og teknikk nok til det? Dette er en av mange bemerkelsesverdige egenskaper hos denne arten.

Men ulv har drept mennesker. Leter man med lys og lykte i mange land og

med andre dyrearter som har drept mennesker. Hvorfor er nettopp denne arten så spesielt interessant å granske og debattere i tilknytning til farlighet når vi vet at andre dyr langt hyppigere og jevnlig dreper folk? Hvorfor blir ikke søkelyset i større grad rettet mot disse artene? Forklaringene på disse spørsmål er knyttet til bl.a. historiske, kulturelle og sosiologiske aspekter. Mye av bakgrunnen for frykten og fiendtligheten

Rabies- og fangenskapsulv kan være farlig

Det første man må få klarhet i når man leser beretninger om ulv som har skadet eller drept mennesker er hva slags dyr som har vært inne i bildet. Gjennom litteraturen vet vi at ville og friske ulver i et naturlig miljø i ytterst liten grad representerer noen fare for folk. Fra f.eks. Nord-Amerika, en

gjennom flere hundre års historie finner man naturligvis enkelte slike beretninger. Blant de mange dyrearter i verden som har angrepet eller drept mennesker kommer imidlertid ulven svært langt ned på listen. Det er disse som representerer de sjeldne unntakene i tilknytning til dette rovdiret. Allikevel har disse hendelsene påkalt særdeles stor oppmerksomhet sammenlignet

går tilbake til tiden da vi mennesker så på ulven som et redskap for djevelen. Vargen var den stygges advokat!

del av verden med stor ulvebestand, foreligger det noen få dokumenterte tilfeller om ulveangrep på mennesker. Noen av disse er fra de siste årene. Derimot finnes det flere beskrivelser av f.eks. rabiesbefengte dyr og individer i eller fra fangenskap som har angrepet eller drept folk. En stor andel av de menneskene som er drept av ulv skyldes rabies (hundegalskap). Ulver med denne virusykdommen

Den store, stygge ulven!

Men dyret som gjennom århundrene er blitt oppfattet som blodtørstig beist og djevelens advokat er langt fra så skummel som alle sagn og skrekkehistorier gir inntrykk av. Edruelig og saklig vurdering av statistikk og biologi viser at ulven kommer langt ned på listen over dyr som er farlige for mennesker. Gråbein er først og fremst farlig i og for fantasien! Her den godlynte hannulven på Langedrag fjellgård i februar 1984 i karakteristisk ulende positur - fotografert innenfor nettingen.

Foto: Viggo Ree.

Den 15.11.2001 dukket det opp en vill ulv ved Langedrag fjellgård i Nore og Uvdal i Buskerud - trolig en halvannetårning. Den var åpenbart attrahert av sine artsfrender i fangenskap, og fikk nærkontakt med disse dyrene ved å gå helt inn til gjerdene. Den holdt seg rundt gården i flere dager, og tok seg av og til en tur over tunet og langs veiene mellom husene. Både fast-boende og tilreisende fikk oppleve denne ulven på kort avstand - uten at noen form for aggresjon ble registrert. Dyret viste seg hovedsakelig på morgenen og ettermiddagen, og søkte midt på dagen hvile i terrenget rundt Langedrag. Her er den fotografert på et av de islagte vannene nord for fjellgården ved 14-tiden den 20.11.2001.

Foto: Viggo Ree.

har angrepet både voksne og barn. De siste tiårene har noen få tilfeller av rabies blitt påvist i Norden, bl.a. hos polarrev, rein og sel på Svalbard. I vår verdensdel finnes sykdommen i dag først og fremst i Øst-Europa. Av 2206 registreringer av rabies i første kvartal 2000 var 1524 hos rødrev, 239 hos hund, 140 hos katt og 130 hos mårhund. Langt nede på listen var sau med 14 og ulv med tre tilfeller.

Ulver i fangenskap kan representere fare for mennesker. Dette skyldes at artens naturlige atferd overfor mennesker blir endret når de lever i innhegninger og andre kunstige miljøer. Et nylig eksempel på fangenskapsulv som drepte et menneske er fra Canada i 1996. Da gikk en 24 år gammel kvinnelig biolog uten tillatelse inn i en innhegning med ulver som ikke var vant til mennesker. Hun ble drept og delvis oppspist. Episoden ble omtalt i bl.a. svensk

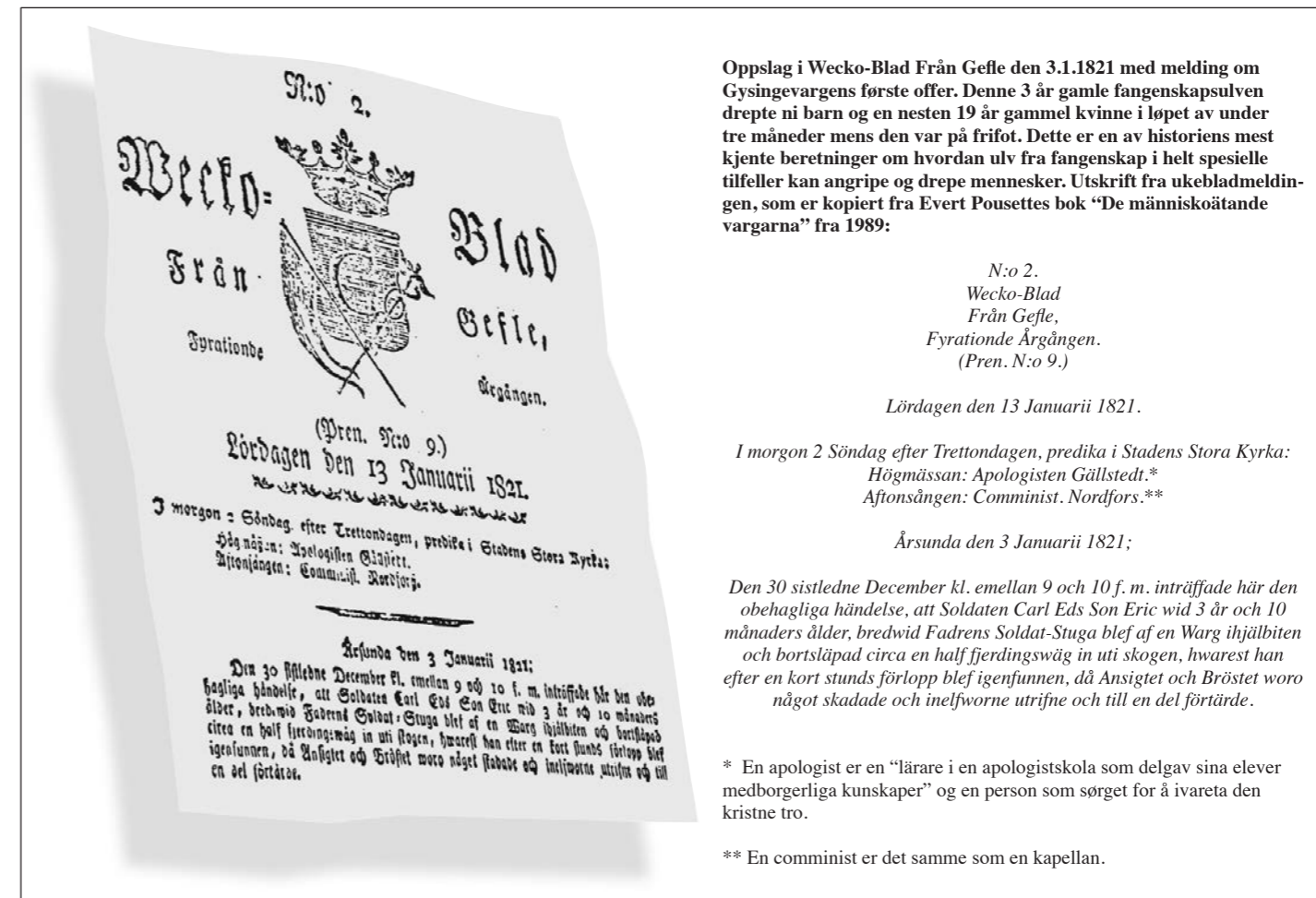
presse, der det ble opplyst at hendelsen hadde funnet sted i en nasjonalpark. Dette ga leserne forståelsen av at ville ulver var involvert. Selv etter at disse opplysningene ble rettet opp, ble dette tragiske tilfellet brukt som eksempel på ulvens farlighet av rovdrymstandere. Et interessant moment i tilknytning til denne hendelsen var hvordan mennesker klarte å viderefremme historien med detaljer som ikke stemte med virkeligheten - til tross for moderne kommunikasjonsmidler.

Gysingevargen

I tidligere tider hendte det at folk hadde ulv på gårdene. Ulvevalper ble tatt fra hiene og fostret opp i et liv med halslenker eller i innhegning. Disse tamdyrene var statussymbol, og gav også inntekter i form av offentlige fellingspremier etter at de ble avlivet. Slike ulver havnet en sjelden gang på frifot etter å ha rømt eller blitt sluppet løs fra fangenskapet. Dette kunne få tragiske følger. Gysingevargen i Sverige er den mest kjente ulv i denne sammenheng. Denne ulven var en av tre valper som ble tatt fra et hi i Gysingetraktene i 1817. De

Sosialisering av ulver krever stor innsikt i artens atferd og handlingsmønstre. På Langedrag fjellgård i Buskerud, hvor det i mange år har vært ulv i fangenskap, har man et fåtall ganger oppfostret valper i nær kontakt med mennesker. Forståelse av dyrenes kroppsspråk og oppførsel overfor både folk og andre ulver er avgjørende for å gjennomføre slike eksperimenter på en tilfredsstillende måte. Erfaringene viser at hos ulver i fangenskap - også sosialiserte - er det tispene som kan være litt problematiske. Dette gjelder først og fremst under brunsten. Jan Erik Aas er en av landets fremste eksperter på hundeatferd, og han var en sentral person da to ulver født i 1999 ble sosialisert på Langedrag. De fikk navnet Ask og Embla. Bildet viser Aas under en hiltsningsseremoni den 8.1.2001 med en av disse berømte dyrene fra NRKs TV-serie "Vi på Langedrag".

Foto: Viggo Ree.

Oppslag i Wecko-Blad Från Gefle den 3.1.1821 med melding om Gysingevargens første offer. Denne 3 år gamle fangenskapsulven drepte ni barn og en nesten 19 år gammel kvinne i løpet av under tre måneder mens den var på frifot. Dette er en av historiens mest kjente beretninger om hvordan ulv fra fangenskap i helt spesielle tilfeller kan angripe og drepe mennesker. Utskrift fra ukebladmeldingen, som er kopiert fra Evert Pousettes bok "De människoätande vargarna" fra 1989:

N:o 2.
Wecko-Blad
Från Gefle,
Fyratonde Årgången.
(Pren. N:o 9.)

Lördagen den 13 Januarii 1821.

I morgon 2 Söndag efter Trettondagen, predika i Stadens Stora Kyrka: Högmässan: Apologisten Gällstedt.* Aftonsången: Comminist. Nordfors.**

Årsunda den 3 Januarii 1821;

Den 30 sistledne December kl. emellan 9 och 10 f. m. inträffade här den obehagliga händelse, att Soldaten Carl Eds Son Eric wid 3 år och 10 månaders ålder, bredwid Fadrens Soldat-Stuga blef af en Warg ihjälbiten och bortsläpad circa en half fjerdingssväg in uti skogen, hwarest han efter en kort stunds förlopp blef igenfunnen, då Ansigtet och Bröstat woro något skadade och inelworne utrifne och till en del förtärde.

* En apologist er en "lärare i en apologistkola som delgav sina elever medborgerliga kunskaper" og en person som sørget for å ivareta den kristne tro.

** En comminist er det samme som en kapellan.

vokste opp på hver sin storgård, men et av dyrene unnslopp fangenskapet på slutten av 1820. I løpet av perioden 30.12.1820 - 27.3.1821 drepte denne ulven ni barn og et voksent menneske i grensetraktene mellom Gästrikland og Dalarna. I tillegg ble 15 barn skadet. Disse relativt fyldig nedtegnede hendelsene har vært gjengangere i litteraturen i all tider, og er uavlatelig blitt brukt som eksempel på hvor farlig ulven er for mennesker. Den hjemlige ulvedebatt de siste årene har ikke vært noe unntak. Da ordføreren i Rendalen under en TV-debatt høsten 1999 triumferende viste fram svenske dokumenter om ulv som hadde drept barn trodde enkelte at det omsider var tilkommet noen nye opplysninger. Ad omveier ble det senere anledning til å ta disse papirene nærmere i øyesyn, og ikke overraskende viste det seg at det Rendalen kommune hadde anskaffet var kirkebokkopiene og beretningene om Gysingevargens ofre!

Ulver i ekstreme miljøer

Gysingevargens historie har sine paralleller i andre land. Hendelsene i Åbotraktene i Finland i 1880-81 er spesielt kjent, der hele 35 barn ble drept av ulv. Angrepene stoppet da et ulvepar ble avlivet i januar 1882. Tispene var gammel og hadde nedslitte tenner, mens hannen hadde defek-

ter i beina. Dyrenes fysiske tilstand kan være forklaringen på deres atferd, men det kan også tenkes at en bakgrunn i fangenskap har vært inne i bildet. Fra Russland foreligger det ulike rapporter om ulv som har drept mennesker. De fleste av disse stammer fra slutten av og like etter siste verdenskrig. På dette tidspunktet lå det millioner av døde og døende mennesker på slagmarken. Gjennom historien er det kjent at enkelte ulver har forsynt seg av krigsområdenes ofre, og dette skal også ha funnet sted i Russland i denne perioden. Teorien er at noen av de dyrene som gikk løs på både døde og døende mennesker også angrep folk etter at krigshandlingene opphørte. Problemet med disse beretningene er at dokumentasjonen er mangelfull, og noen av historiene er åpenbart basert på vandresagn og eventyrfortellinger. Noen av hendelsene har imidlertid ganske sikkert funnet sted, men russiske ulveforskere ser på dette som helt spesielle tilfeller på grunn av de ekstreme miljøsituasjonene som eksisterte på denne tiden.

Helt ekstreme miljøforhold utenom krigsområder har også ført til endret atferd hos ulv. I deler av India lever det ulver i svært folkerike områder der naturlige bytedyr er utryddet. Her ernærer rovdirene seg kun på husdyr, og disse blir først og fremst passet av barn. Så sent som på 1990-tallet

ble flere titalls barn drept av ulv i Andhra Pradesh, og det var en eller et fåtall individer som hadde spesialisert seg på menneskeangrep. Drapene opphørte da ulvene ble skutt.

Ulven får skylden

Folk og dyr som har forulykket i naturen og blitt liggende en stund blir som regel påspist av åtseletere. Ulven har ikke sjelden blitt anklaget for å stå bak slike tragedier enten den har vært på kadaverplasesene eller ikke. Opp gjennom århundrene har det dessuten vært bekvemt å forklare forsvinninger av og dekke over forbrytelser mot både barn og voksne ved å gi ulv og andre rovdyr skylden. Bare i vårt land eksisterer det flere historier og sagn om mennesker som er drept av ulv, men hvor det åpenbart er helt andre årsaker til at liv har gått tapt. Mange av disse beretningene er rene vandresagn som har spredt seg fra distrikt til distrikt og fra land til land.

Hunden farligst

Ulven er alle hunders stamfar, og dyret som er omtalt som menneskets beste venn er samtidig en potensiell fare for både barn og voksne. Hvert døgn blir gjennomsnittlig 11 nordmenn brakt til lege for alvorlige hundebittskader, og dette husdyret dreper dessuten år om annet folk i Norge. I USA

Farlig hund

1000-2000 tilfeller av hundebitt behandles av Oslo Legevakt hvert år. Farligst er Schaferhunden (bildet), og det advares mot kombinasjonen hunder/barn i sommervarmen.

SIDE 5 og 6

Disse hundene biter oftest

KILDE: Hundebitt-undersøkelse, Vestfold Sentralsykehus, 1982.

tar hunden livet av om lag 20 mennesker årlig. Dette er statistikk mange fortrenger når de fordyper seg i problemene med ulven. Hybridisering mellom ulv og hund i naturen er dokumentert et fåtall ganger. I flere land er imidlertid slike blandingsdyr vanlige i ulike hundemiljøer, og enkelte individer kan utvikle atferd som representerer fare for mennesker. Gjennom litteraturen kan man finne eksempler på at ulv/hund-hybrider har angrepet eller drept mennesker - også i vår tid. De beryktete "beistene i Gevaudan" i Frankrike på 1760-tallet, som drepte 64 mennesker, var høyst sannsynlig blandingsdyr av ulv og hund. De fleste slike hybrider opptrer imidlertid som vanlige hunder.

Kirkebøkenes egen verden

Grundige søk i eldre kirkebøker har resultert i et og annet sjeldent funn av ned-

Ulvefrykt og spredning av ulvefrykt er et fenomen man kan registrere daglig i Norge. Sentralt i denne sammenheng står bl.a. journalister, politikere og representanter for landbruksnæringene. Samtidig blir tusener av nordmenn angrepet og bitt av hunder hvert eneste år - uten at dette påkaller den helt store oppmerksomheten. En sjelden gang dukker det opp reportasjer i pressen som tar for seg disse problemene - her faksimile fra deler av et oppslag om hundebittskader i hovedstaden i Osloavisen den 2.6.1988. Her går det fram at schäferen står for hele 24,5 % av alle slike skader.

tegnelser om ulvedrepte mennesker. Ny gransking av gamle kilder med beskrivelser av rovdyr som har drept barn konkluderer med at det i de fleste tilfeller er andre årsaker til tragediene. Man må i denne sammenheng huske på at fordums beretninger ble nedskrevet i tider med annerledes livsanskuelse og vitenskapelige holdninger - i en verden der overtroen preget tilværelsen i større grad enn i dag. Helt fram til 1870-tallet ringte man f.eks. i Norge i kirkeklokkene når barn var blitt borte. Dette ble gjort for at de underjordiske skulle sette dem fram igjen! Noen av kirkeboknedtegnelsene har sikkert dreiet seg om ulv, men man vil i dag ikke være i stand til å bringe klarhet i hva slags ulv som eventuelt har vært inne i bildet. Et problem i forbindelse med dette materialet er at mange mennesker i disse dager - også innenfor forskerkretser - ikke klarer å skille skikkelig mellom anekdoter og dokumenterte tilfeller i forbindelse med beretninger om ulv som har drept folk.

For tre år siden ble det utgitt en ulvebok der det ble blåst nytt liv i beretningen om den lille piken Anne Monsdatter Artei-Braaten som skal ha blitt drept av ulv på Sørums i Akershus i 1800. Med oppslag fra Norske Intelligens-Sedler fra januar 1801 ble dette presentert som det eneste dokumenterte tilfellet av tapt menneskeliv grunnet ulv i vårt land. Norsk presse kastet seg raskt over "nyheten" og sørget for diverse reportasjer - bl.a. under overskriften: "Ny bok dokumenterer: Barn drept av ulv". Beretningene om den lille jenta på Sørums har for øvrig i tidligere bøker blitt omtalt som en hendelse i 1830. Det kan godt være at det var ulv som drepte dette barnet. Men hvorfor var det ikke en hund? Om det var ulv kan man spørre seg hva slags dyr som var inne i bildet. Beretningene fra Sørums er derfor ingen dokumen-

tasjon på at ulv drepte piken. Disse litt over 200 år gamle nedtegnelser representerer imidlertid en av de mest detaljerte beretninger om et slikt tilfelle i vårt land.

Fantasien i fokus

Fra Anne Monsdatter Artei-Braatens død og fram til i dag har det levd titusener av ulver i Norge uten at noen pålitelig dokumentasjon om tap av menneskeliv på grunn av denne arten har latt seg oppdrive. I denne perioden har hundrevis av mennesker blitt drept av andre dyr i vårt land - de fleste husdyr. Bare på 1900-tallet ble flere drept av sau. Og titusener omkom i trafikken. Allikevel er det ulven som fortsatt er i sentrum når det gjelder angst og spredning av frykt, og som har ført til en bevilgning på halvannen millioner kroner fra myndighetene for å få på bordet en utredning om dens farlighet. Men farligst er utvilsomt ulven i vår fantasi. Det gjør den til et av våre mest fascinerende dyr.

10

Drept av ku

Tirsdag 28. juli 1987

Skien (VG) Martha (80) er død av skadene hun fikk etter at hun 4. juli ble angrepet av en ku på gården hjemme i Kroken i Telemark. Hun var på vei gjennom havnen alene da kua gikk til angrep. Attiåringen ble slept tyve meter etter hornene langs det elektriske gjerdet. Det var broren som fant henne, og fikk brakt henne til sykehus, men skadene var så store at hun døde tre uker senere.

Hvert år dreper bøndernes egne dyr folk i Norge. Storfeet er en av artene som jevnlig tar livet av nordmenn, og i 2001 ble eksempelvis to mennesker drept av okser i vårt land. Når slike dødsfall grunnet husdyr inntreffer blir det ofte kun smånotiser i avisene. Her et eksempel fra et 18-linjers oppslag på s. 10 i Verdens Gang i 1987. En slik nyhetsdekning står i sterk kontrast til alle de omfattende presseoppslagene når f.eks. sau eller hund er blitt drept av ulv. Denne type journalistisk praktisering er ikke bestandig tilfeldig, men målrettet og styrt av bl.a. personer med sterk tilknytning til næringsinteressene. Man kan for øvrig tenke seg hvilke avisoppslag det hadde blitt om den samme kvinnen hadde blitt drept av et rovdyr!

Per Johan Tømmeraaas mottok Foreningen Våre Rovdyrs rovdryrpris for 2001, og vi har bedt ham fortelle litt om sitt engasjement.

Lykkelige år blant miskjente bevingede venner

Av
Per J. Tømmeraaas

Tidlig i ungdommen kom jeg til den erkjennelse at alt som fantes av livsformer og relasjoner i naturen egentlig var «såre godt». Derfor burde vi vise ærefrykt for livet og justere våre holdninger og virksomhet etter dette. Å sortere skapningene etter nytte og skade var misbruk av selve «råderetten».

Et statsapparat som gikk i bresjen og utbetalte store pengesummer for å drepe de mest fåtallige og sjeldne artene bare fordi de var utstyrt med krumme nebb og klør, var det umulig å forsone seg med. Tyngst var det å fordøye at det destruktive skuddpremie-systemet var regissert av landets fremste fagzoologer. Var det noe rart at man følte avmakt og mangel på tilhørighet og lærte seg å gå mot strømmen? Engasjementet startet da jeg traff en av de «dødsdømte», hønsehauken, i mine barndoms skoger i Leksvik. Denne verstingen av en «mordengel», slik en sneversynt og grådig jegerstand hadde karakterisert den, fikk snart enda større problemer.

Startet med hønsehauk

Skogene falt og høkene forsvant. Da hjalp det lite at arten ble fredet i 1971. Uten å kunne gripe inn ble jeg øyenvitne til denne gigantiske miljødeleggelsen mens jeg i 30 år ufortrødent trasket rundt og sjekket hekkelokalitetene. Men én ting kunne de i hvert fall ikke ta ifra meg. Jeg satt inne med dokumentasjonen og hadde fått innsikt i en langt mer nyansert art enn hva datidens tendensiøse skrifter kunne fortelle. Særlig interessant

var samspeillet mellom andre typiske gammelskogsarter og deres nærvær i en kråkefri sone rundt haukereirene. «Den mest skadelige» rovfuglen, som bare fanget levende byttedyr, viste seg også å være glad i åtsler!

Ørnen - en barnerøver

En annen farlig rovfugl, som også burde gåes etter i sømmene, var ørnen. På 1800-tallet skulle den ha bortført og drept 2 unger i Leksvik, så folk på Leka var ikke alene om å frykte barnerøveren. Dette prosjektet stilte store krav til en annen type «feltarbeid» i form av kildegranskning, omfattende arkiv-søk med gjennomgang av kirkebøker og tolkning av vanskelig gotisk håndskrift. Materialet eset ut, og jeg endte til slutt opp med 24 tilfeller der ørnen var beskyldt for ugjerninger mot barn. Da fikk det bare skure at det kom til å ta 10 år før arbeidet kunne presenteres i bokform. I etterkant kom avisinnleggene på rekke og rad og jeg fikk passet mitt påskrevet så det monnet. Selvfølgelig er det betryggende at folk engasjerer seg og har meninger. Men at det fantes så mange ørneekspertene her i landet, var noe jeg ikke kunne ha drømt om.

Alta-Kautokeinovassdraget

For vel 20 år siden da utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget ble klubbet igjennom, ble det bare henvist til én ornitologisk fagrapport som fastslo at det ikke fantes noen konsentrasjon av klippehekkende rovfugl i det aktuelle området. Lenger gikk det ikke an å la seg provosere da departementet tidligere hadde mottatt våre data som viste at dalføret var på norgestoppen med hensyn til rovfugl tetthet. Senere ble disse påstandene vurdert av rettsvesenet og dannet grunnlaget for igangsettingen av de omfattende rovfuglundersøkelsene i 1982. Kanskje var det for å avvæpne en ubehagelig kritiker at jeg fikk jobben med å lede arbeidet, og samtidig måtte skrive under på at jeg ikke hadde lov til å uttale meg om virkningen av utbyg-

gingen? Disse langtidsstudiene har til fulle bekreftet den rikdom av rovfugl som finnes i dalføret, og vil forhåpentligvis ha høy referanseverdi for framtidige undersøkelser. I perioden 1982-1996 påviste vi 564 rovfuglhekkinger som resulterte i 1484 unger.

Lenger gikk det ikke an å la seg provosere...

Derfor er det all grunn til fortsatt å verne om dalføret selv om det er bygd et kraftverk ved elva. Straks vi la inn årene og avsluttet undersøkelsene, skal det ha skjedd radikale bestandsendringer på vidda. Etter sigende skal ørnestammen formelig ha eksplodert, og fuglene opererer nå flokkvis og dreper rein i tusentall. Det er bare så

Jaktfalken

Sommeren 1966 ble retningsgivende for resten av livet da jeg langt inne på Finnmarksvidda gjorde et nytt bekjentskap med en spesiell forhatt rovfugl, jaktfalken

eller samenes rievssatfålli (rypefalk). På en tid da alle var opptatt med den utryddelsestrua vandrefalken, var det få som skjønnte hvorfor man kunne bli så opphengt i en «simpel rypejeger» langt borte i hutaheiti. Var det så om å gjøre å bli medlem i «90 1's-klubben» og hver sommer pese rundt i myggsvermene med storryggsekken? Omgivelsene var en slags «medgift»,

Venstre: Jaktfalkhunden ved reiret med dununger. Fra vinterstudiene i 1972, da arten ble fravristet sine hemmeligheter under hekkingen. Foto: P.J. Tømmeraaas

Under: Jaktfalk i sin første ungfugl-drakt - i ferd med å lette. Foto: P.J. Tømmeraaas

synd at informasjonen i dag styres av nye grupperinger som har skiftet ut biologien med politikk.

mens selve utfordringen lå i det ukjente - jaktfalken var ennå en utforsket art. Derfor ble det aldri kjedelig å sitte på ei berghylle bak en kamuflasjeduk og betrakte den stolte villmarksfuglen. Vi ble oppdagere i første front og påstandene om den ekstreme næringsspesialisten slo snart sprekker. Det samme gjaldt utsagnet om at den utryddet sitt eget næringsgrunnlag og stadig ble tvunget til å flytte til nye områder. Blant de mange over-

Ørnen - en barnerøver

En samlet fremstilling av et kontroversielt og følelsesladet tema

Bestill fra FVR

Per J. Tømmeraaas faglige engasjement favner mer enn fjærkledd predatorer. Fra barnsben av har han vært levende opptatt ikke bare av rovfugl - men også av lokalhistorie. Etterhånden smeltet interessene sammen.

Med *Ørnen - en barnerøver* er en gammel drøm realisert - muliggjort av forfatterens unike kombinasjon av fagkompetanse. En samlet fremstilling utgitt på eget forlag av et kontroversielt og følelsesladet tema - ørnens eventuelle henfallenhet til å bortrøve små barn.

Etter å ha arbeidet med rovfugl hele sitt voksne liv samlet Per over en 5 års periode

et omfattende bakgrunnsmateriale. Som sannhetssøkende og omhyggelige fagperson har han ikke nøydt seg med mer eller mindre tilfeldige litteratursøk - men så langt mulig gått til originalkilden.

Norske så vel som utenlandske kilder er konsultert. I Norge er kirkebøker tilbake til 1700-tallet, statsarkiver, rettsprotokoller, aviser, bygdebøker og annen lokalhistorisk litteratur gjennomgått. Åstedene for antatte barnerov er oppsøkt, og gjenlevende personer som kan sitte inne med opplysninger intervjuet. Besøk er også avlagt i bibliotek og naturhistoriske museer i England (British Museum), Danmark og Østerrike. Boken bygger på omstendighetene

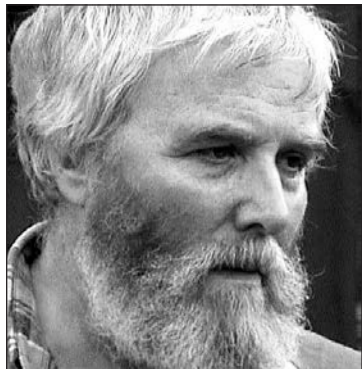

Foto. Yngve Kvebæk

raskelsene var avhengigheten av den reirbyg- gende ravn, da falken selv ikke var i stand til å fly med en eneste pinne! Vi tok konse- kvensen av dette og begynte å bygge kunstige reir. Tiden var ennå ikke moden for den slags nytenkning. Derfor forsøkte enkelte å latterlig- gjøre tiltaket og avviste det kontant med at det ikke var mangel på fjellvegger i Norge. Dette er snart 30 år tilbake i tid, og siden det første reiret ble bygd i 1969, er det flere «skoleklas- ser» med jaktfalkunger som har sett dagens lys i våre luftige «ferdighus».

Etter en rekke sommersesonger med hek- keundersøkelser, begynte drømmen om en

vinterstudie å ta form. Ingen hadde før våget seg på en slik oppgave da sjansen for å lykkes syntes forsvinnende liten. Problemet var å få falkene til å velge akkurat det reiret der vår spesialbygde aluminiumshytte stod plassert. Før den tid var det en hel rekke formaliteter og praktiske oppgaver som måtte finne sin løsning. Når lykken er bedre enn forstanden, ble prosjektet en suksess, og vi fikk innsyn i familielivet til denne ekstreme nordboeren som helt fram til 1972 hadde klart å holde på sine intime hemmelig- heter.

Når man har vært vitne til ei vidde i forfall og sett rypeflokkene svinne, har man lekt med tanken om hvordan den «opprin- nelige» vidde så ut for 100-200 år siden? Var det for eksempel milevidt mellom jaktfalk- parene slik Yngvar Hagen uttrykte det? Så skjedde det utrolige at jeg fant svaret i bort- gjemte arkiver i britiske museer. På bakgrunn av 150 år gamle eggsmplingsnotater klarte vi å lokalisere og kontrollere 31 hekkeplasser og fastslå en bestandsreduksjon på hele 80 % fram til vår tid!

...en bestandsreduksjon på hele 80 % fram til vår tid!

som uten tilsyn skulle registrere aktiviteten på reiret gjennom 10 måneder fra

Interessen og kjærligheten til arten økte i takt med engasjementet, og vi la stor vekt på at aktiviteten vår ikke måtte påvirke studieobjektet negativt. Dessuten lå det i forskningens vesen at man skulle tenke utradisjonelt og finne nye veier mot målet. Dermed begynte en møysommelig utvikling av et automatisk kamerasystem september til juni. Filmkapasiteten var 30.000 bilder som skulle eksponeres etter forutbestemte sekvenser. Oppgaven var formidabel da man måtte takle ekstreme temperatursvingninger, rasende uvær og vintermørket på Finnmarks- vidda. Systemet ble først utprøvd på hønsehauk, spurvehauk og dvergfalk. Endelig valgte vi et selvbygd jaktfalkreir og kamerakassen ble skrudd opp i bergveggen 2 m fra reirskåla. Gleden av å lykkes med dette prosjektet hører med blant de beste oppturene i livet, mens den verste nedturen kom da jeg falt ned fra et dverg- falkreir og ødela ryggen. Dermed ble det satt en brutal sluttstrek for et aktivt feltliv som hadde gitt så mange gleder.

omkring 24 forsvunne barn (22 i Norge og 2 fra Finland) i perioden 1735 – 1940, supplert med beretninger fra andre deler av Europa, Midt-Østen og Sør-Amerika om barn angivelige røvet av ørner.

Det er dypt tragisk når barn forsvinner sporløst, og forståelig at i strøk hvor rovdyr ferdes faller mistanken på disse. Overraskende er det at i perioder med større populasjoner av rovpattedyr enn dagens er det verken ulv, gaupe, jerv eller bjørn - men ørnen - som pekes ut som den skyldige.

Selsomt nok er de fleste av de for-

svunne barna ørnen er beskyldt for å ha røvet ikke spedbarn, men 3-4-åringer i 15 kg's klassen. Ørnen må i tilfelle ha lettet fra bakken med en samlet vekt på omlag 20 kg eller mer! I sakens anledning anbefales det å ta et løft eksempelvis i dagens populære 20 liters drikkevannsbeholdere.

I bokens tittel savnes det et spørsmåls- tegn. Ørnen er slett ingen barnerøver. I så måte er det likhetstrekk til ulvens atferd overfor mennesker.

Ørnen – en barnerøver er en fascine- rende og unik gjennomgang av et ornitolo- gisk tabubelagt emne. Den kaster også lys

Boken koster kr 300,- og kan enkelt bestilles fra Foreningen Våre Rovdyr ved hjelp av alternativene nedenfor:

Via e-post: fvr@fvr.no
Pr tlf. : 63 90 93 56
Pr brev til:
Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 195
2151 Årnes

Du får da tilsendt boken med faktura.

over tidligere generasjoners levekår. Det var slett ikke uvanlig i det gamle norske bondesamfunnet at barn forsvant på ufor- klarlig vis. I tider med stor fattigdom og nød kunne det til og med forkomme at barn ble stjålet og solgt.

God fortellerkunst og et rikt fotomate- riale fra gamle tider gjør det spennende å bli igjennom boken som har vært tilgjen- gelig i noen tid. Foreningen Våre Rovdyr har imidlertid fått mange nye medlemmer som gjøres oppmerksom på et bokverk som fortjener en vid lesekrets.

Gunnar Hansen

Presentasjon av Foreningen Våre Rovdyrs ledelse

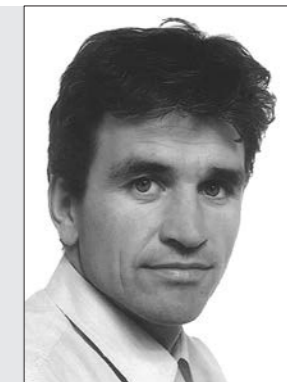

ARNE FLOR. Leder og regionleder på Sørlandet. Født 1951. Bor i Arendal med kone og to barn. Adjunkt med lærerutdanning på Elverum. Elverumsperioden førte til interessen for de store rovdyrene. Her var han med på de første store ulvesporingene i Hedmark på begynnelsen av 1980-tallet. Gjennom nærmere 30 år har han drevet med vassdragsvern. Hjerterbarnet er Tovdalselva. Har gjennom flere år hatt tillitsverv i Naturvernforbundet i Aust-Agder. Her har han bl.a. arbeidet mye med rovdyrproblematikken. I en periode satt han i det rådgivende rovdyrutvalget i fylket, men trakk seg på grunn av den skjeve sammensetningen. Opptatt av det som rører seg i naturen; samler bl.a. på nattsommerfugler. Gjennom flere år har han arbeidet med undersøkelser omkring hybridisering av storfugl og orrfugl (rakkelhøns) i et område ved Grimstad. Dette er bl.a. grundig presentert i NRKs fjernsynsserie "Ut i naturen".

RANDI HAAKENAASEN. Sekretær. Født 1964. Bor i Oslo. Har Ph.D. (doktorgrad) i fysikk, og arbeider som fysiker ved Forsvarets forskningsinstitutt på Kjeller. Har reist verden rundt et par år, og også bodd mange år i USA. Er svært glad i dyr og natur, og opptatt av natur- og miljøvern. Var sjokkert da hun flyttet tilbake fra USA og oppdaget hvor dårlig det står til på mange områder innen naturvernet i Norge. Har noen ferier jobbet som frivillig på et prosjekt i Zimbabwe for å hjelpe de truede afrikanske villhundene - en parallell til ulvene - fra å bli utryddet. Denne arten, som også kalles hyenehund på norsk (Painted Hunting Dog på engelsk), har ingenting med forvillete tamhunder å gjøre.

STIG ANDERSON. Kasserer. Født 1961. Bor i Arendal i Aust-Agder. Gift og har ei jente som er 6 år gammel. Arbeider til daglig med utenlandssaker i Sparebanken Sør i Arendal. Har vært kasserer i Foreningen Våre Rovdyr i 6 år. Glad i å ferdes i skogen og på fjellet, og opptatt av alt som lever og ferdes der. Interessen for dyr har alltid vært en del av livet, og spesielt rovdyr har engasjert sterkt. Har i denne forbindelse reist en del, bl.a. i Ukraina, Mexico, USA og Kanada. Villmarksturene i Nord-Amerika har inkludert sporing av ulv og puma samt observasjoner av bl.a. bjørn og jerv. Er medlem i diverse naturvernorganisasjoner. Ellers opptatt av historie og foto.

BERIT LIND. Styremedlem. Født 1949. Bor i Oslo. Gift og har en sønn. Bakgrunn i data, og har arbeidet 11 år i IBM som systemkonsulent. Hun hoppet av databransjen og startet opp eget firma og jobber i dag med kjøp/salg og oppsetting av gamle tømmerbygninger og restaurering. Leder i Foreningen Våre Rovdyr i 1999-2000, men valgte å si fra seg ledervervet på grunn av stort arbeidspress i egen virksomhet. Berit har vært sterkt engasjert i alt som har hatt med natur- og dyreliv gjennom mange år. En spesiell interesse for rovdyr vokste fram bl.a. etter mange ferier som tenåring i Trysils bjørneskoger. Hun er sterkt engasjert i å finne løsninger som kan sikre levedyktige stammer av de store rovdyrene i norsk fauna. Av øvrige interesser er aktivt friluftsliv, reiser og gammel kulturhistorie.

GEIR SJØLI. Styremedlem. Født 1954. Samboer med to barn på henholdsvis 15 og 10 år. Bor i Nes på Romerike i Akershus. Arbeider nå i Nes kommune - teknisk etat, tidligere mange år i bygningsindustrien. Eier og driver et småbruk med skog, og har skogbruksutdannelse. Har bl.a. erfaring fra viltkartlegging. Debuterte som barnebokforfatter i 1997 med "En bjørnefortelling", og i 1999 kom "Gaupedalen" - begge på Cappelens Forlag. Arbeider for tiden med en fortelling om ulv. Geir har alltid vært opptatt av natur og dyreliv, spesielt de fire store rovdyrene. Han har vært medlem i FVR siden starten i 1986, hvorav mange år i styret. Har hatt styreverv i lokallaget av Norges Naturvernforbund, og var en tid FVRs representant i det rådgivende rovdyrutvalget i Akershus, men valgte å trekke seg ut på grunn av den skjeve sammensetningen. Siden 1995 har Foreningen Våre Rovdyr drevet rovfuglmottak hjemme hos Geir, for å ta hånd om syk og skadet fugl. I årenes løp har det kommet flere skadde fugler til gården og mange har kommet seg og er sluppet fri, blant andre den sjeldne lerkéfalken.

ERLING MØMB. Vararepresentant. Født 1966. Bosatt og driver småbruk i Øvre Rendal. Arbeider ellers som gulvmontør i idrettshaller. Bruker mye av fritiden til de fire store rovdyrene. Har hatt en del mindre engasjement i diverse rovdyrprosjekter. Dette har inkludert bl.a. sporing av ulv for Høgskolen i Hedmark og Skandulv, sporing og peiling av bjørn for Fylkesmannen i Hedmark og registrering, fangst og radiopeiling av gaupe for Gaupe- og rådyrprosjektet i Norge. Er også interessert i fugl og natur generelt. Medlem av Norsk Ornitologisk Forenings lokallag i Elverum, og er dessuten autorisert preparant. Musikk og foto er også noe som tar en god del av fritiden.

HANNE CHRISTENSEN. Vararepresentant. Født 1956. Bor i Oslo. Biolog med hovedfag på rødrev (1985 - biotoppreferanse) og dr.scient-grad på oter (1995 - årsaker til tilbakegangen i Sør-Norge). Rovdyrinteressen våknet tidlig, da hun som 14-åring hadde en tam blårev og senere to tamme rødrever. Hun fikk tidlig kontakt med rovdyrforskere, og reiste utenlands for å studere ulv og rev. Har sporet ulv i Hedmark, undersøkt bjørneforekomst i Aust-Agder og fulgt jervens fotspor. Har jobbet med rødlistearter i Direktoratet for naturforvaltning og som rovdyrkonsulent hos Fylkesmannen i Aust-Agder. Ble kjent da hun som førstemann i Norden fanget og radiomerket gaupe - "Espegaupa" i Bygland i Setesdal. Hanne var også den første kvinnelige biolog som spesialiserte seg på store rovdyr. Hun er spesielt opptatt av alternative forvaltningsplaner for å sikre eksistensen av store rovdyr - dessuten internasjonalt miljøsamarbeid. I senere år har hun vært tobarnsmor og arbeidet som lærer.

JOHNNY ERIKSEN. Vararepresentant. Født 1953. Bor i Halden. Arbeider daglig i IT-avdelingen på Stabburet. Er stort sett opptatt av det meste som rører seg i naturen - spesielt rovfugl. Har i en årrekke vært med i Prosjekt Hubro - et arbeid som ble igangsatt for å styrke artens bestandssituasjon i Sørøst-Norge. Her var Johnny engasjert som feltassistent, bl.a. i forbindelse med radioteleometri. Han er også med i Prosjekt Vandrefalk Sørøst, der inventering, bestandsovervåking og ringmerking foregår på Østlandet. Etter ulvens naturlige tilbakekomst i Østfold-faunaen har mesteparten av tiden gått med til sporing i grensetraktene. Dette arbeidet skjer i nært samarbeid med svenske kolleger siden landene forvalter en felles ulveflokk øst for Halden. Medlem av Sporingsgruppen i Østfold, en uavhengig gruppe som bl.a. arrangerer turer i ulike ulverevir og holder foredrag om arten (spesielt i nærmiljøet) for å dempe frykt og konflikter mellom rovdyr og mennesker. Rovdyr-engasjementet startet da Vegårshei-ulven ble skutt etter en dramatisk jakt for 18 år siden. Motto: Alt for Norge med ulv.

JAN MAGNE SUND. Vararepresentant. Født 1966. Arbeider som montør ved Ericsson Radar i Halden i Østfold. Bor i Aremark kommune - i kanten av reviret til ulveflokken i Dals Ed-Halden-området. Derfor blir det en del ulvesporing vinterstid når snøforholdene tillater det. Har i den forbindelse god hjelp av et seksspann huskier for å komme relativt raskt og langt avgårde. Styremedlem i Naturvernforbundet i Halden. Naturvernforbundets representant i rovviltutvalget i Aremark kommune og i Rådgivende Utvalg for Rovviltforvaltningen (RUR) i Østfold fylke. Interesser ellers er foto, friluftsliv og en hel del sykling i sommerhalvåret.

YNGVE KVEBÆK. Redaktør. Født 1953. Bosatt i Oslo. Utdannelse ved Universitetet i Oslo innen språk og historie. Arbeider som informasjonskonsulent i Amersham Health (tidligere Nycomed Imaging). Naturspaltist i bladet Familien siden 1987. Aktiv innen naturvernarbeid i flere tiår, bl.a. i forbindelse med vernet av våtmarksområdet Nordre Øyeren. Leder av Nordre Øyeren Fuglestasjon 1974-76 og 1986- og satt i styret i Norsk Zoologisk Forening 1992-1996. Styremedlem i Foreningen Våre Rovdyr siden 1988 og innehadde sekretærvervet 1991-2001. Redaktør for Våre Rovdyr fra 2001.

MORTEN BILET. Medietalsmann. Født 1957. Bor i Ås i ulvefylket Akershus. Samboer og to barn. Arbeider som prosjektleder på profileringsartikler i Wittusen & Jensen a.s i Oslo. Engasjert i natur, fugle- og dyreliv gjennom mange år. Leder av Foreningen Våre Rovdyr 1990-99, senere styremedlem fram til 2001. Har i flere år vært medhjelper med radiopeiling i det norsk-svenske bjørneprosjektet gjennom Norsk Institutt for naturforskning (NINA). Bidratt fylkesmennenes miljøvernnavdelinger med sporing og kartlegging av de store rovdyrene. Ellers opptatt av astronomi, geologi, sjakk, foto, musikk, reiser og noe annet rart.

VIGGO REE. Informasjonskonsulent. Født 1950. Gift og har en sønn på 12 år. Bosatt på Røyse i Hole, Buskerud. Utdannet billedkunstner på Statens håndverks- og kunstindustriskole i Oslo. Arbeider som wildlife-kunstner (grafikk, akvarell, tegning) og forfatter - dessuten med biologisk konsulentvirksomhet gjennom enkeltmannsforetaket Norsk Natur - Viggo Ree (bl.a. foredragsvirksomhet). Har illustrert i bøker, tidskrift, aviser o.l. gjennom snart 30 år og publisert over 350 skriftlige arbeider - bl.a. identifikasjonsguider og barneboken "Dyrenes barn". Diverse separatutstillinger og deltakelser på ulike kollektivmønstringer. Innkjøpt av bl.a. Nasjonalgalleriet (bl.a. til grafikkksamlingen med motiv av storkobbe). Diverse studiereiser i inn- og utland. Har i mange år vært engasjert i naturvernrelaterte oppgaver, bl.a. vernearbeid, zoologiske feltoppdrag og forskjellige idealistiske prosjekter. Hjertesaker: store rovdyr, sjøpattedyr, våtmarksfugl og kulturlandskap (bl.a. Maridalen og Røysehalvøya). Tidligere medietalsmann i FVR. Ellers glad i bl.a. sport, oliven og flamencomusikk.

HANS GUNDERSEN. Regionleder i Nord-Norge. Født 1949. Bor på Vidrek ved Narvik i Nordland. Gift og har tre voksne barn. Arbeidet i mange år i politiet, men gikk i 1997 over i naturfilmbransjen. Jobber i dag som fotograf i eget firma - GunSim Videoproduksjon. Selskapet produserer naturdokumentarer for fjernsyn, og har hittil hatt tre filmer som har vært vist i NRK1s "Ut i naturen": "Møte i jervelandet" (1999), "Rødreven - mulighetenes mester" (2001) og "Nordnorsk bjørkeskog - ukjent villmark" (2001). Satt tidligere som Foreningen Våre Rovdyrs representant i det rådgivende rovviltutvalget i Nordland. Har alltid vært en aktiv friluftsmann, bl.a. som hundekjører. Var med på å stifte Norsk Ornitologisk Forenings lokallag i Narvik, og satt som leder her i en lang periode. På denne tiden hadde Hans også ansvaret for en mottaksstasjon for skadete rovfugler. Spilte tidligere i egne band (gjennom 25 år), og på fritiden sysler han fortsatt en del med gitaren.

JOHAN STORM NIELSEN. Regionleder i Midt-Norge. Født i Bergen i 1944. Utdannet agronom. Etter Statens Skogskole på Steinkjer i 1968 giftet han seg med ei odelsjente fra Snåsa - og har siden vært gårdbruker der (melke- og kjøttproduksjon). De har tre jenter, og to av dem ser ut til å bli i næringen. Johan har tidligere vært tillitsvalgt i en del av bøndenes organisasjoner samt i Turistforeningen, men er for lengst utmeldt av Bondelaget. Fikk i 2000 FVRs rovdyrpris. Sitter nå som medlem av Naturvernforbundet i Nord-Trøndelags nasjonalparkutvalg. Moderniseringen av gården og hensynet til familien har gjort at han først på sine noe eldre dager har fått tid til mer friluftsliv og litt større naturvernengasjement. Johan er spesielt opptatt av landbruksorganisasjonenes systematiske desinformasjon sammen med lokalavisenes agering på næringens side. Behovet for motforestillinger og faglige korrigeringer er derfor stort! Bor i et typisk rovdyrområde med stor snøskutertetthet, så kombinasjonen miljøkriminalitet og rovdyr opptar Johan vinterstid. Ellers er det amatørgeologien og gårdsmuseet (med steinsamling og ovnskolleksjon) som alt etter årstidene fanger oppmerksomheten.

**Tekst & foto
Gunnar Numme**

Når tigreren (og andre store kattedyr) gjesper overdrevent så kan det visstnok være fordi de føler seg stresset. Her en 2-3 år gammel hanntiger

Våren 1998 var jeg så heldig å bli spurt om å være reiseleder (den ene av to) for en norsk gruppe med India som mål. Sammen med 16 deltagere skulle vi først oppleve indiske rovdyr i Ranthambhore, et reservat helt syd i den indiske delstaten Rajasthan. Dernest, via Agra og Taj Mahal, skulle vi sammen oppleve blant annet rododendronblomstring i Himalayas "foothills" - helt oppe i Kumaon på grensen til Øst-Nepal. Deretter Corbett med sitt rike dyre- og fugleliv. Egentlig er det ingen selvfølge å oppleve noe av dette. Særlig kan det være ambisiøst å ha tiger som tema på en hvilken som helst reise. I

ettertid tror jeg de fleste av oss kanskje opplevde at lykken også var bedre enn forstanden.

Egentlig er jeg heller ingen rovdyr-ekspert. Og egentlig hadde jeg nettopp kommet tilbake fra en rundreise nord i India. Egentlig er det fuglelivet som først fikk meg til India - første gang på en fem måneders rundreise allerede i 1983. Mest er det kanskje ikke fuglelivet egentlig som hele tiden drar meg mot dette landet. Kanskje er det mest India på godt og vondt. Få om noen land i verden kan prege deg i en slik grad som India, trenge inn under huden din og bli en liten del av deg - også som turist faktisk. Reis dit hvis du ennå ikke har vært der.

Med sine 410 kv. km. ligger Ranthambhore en snau natts togreise sydover fra New Dehli. I seg selv er reservatet svært intakt, men likevel omringet av et nokså kultivert landskap. Tallrike landsbyer rundt reservatet huser et stort antall mennesker, slik det ofte er i India. Mange av disse bodde tidligere inne i reservatet, men til fordel for naturen, og da særlig tigreren, ble i alt ett tusen

mennesker fra 12 små landsbyer nærmest tvangsflyttet ut til omkringliggende arealer - dette skjedde i tiden rundt 1972 da reservatet ble tilknyttet Project Tiger. Mange har i ettertid betraktet denne flyttingen av mennesker som kontroversiell. Mange vil også påstå at det kanskje ikke har vært til skogenes og tigrerenes beste. Men uansett får vi tro at det ble gjort i beste mening.

Egentlig er ikke bestanden av tiger spesielt stor i Ranthambhore. Anslaget av antall dyr varierer mellom tyve og førti. Dette gjør denne lille, lokale bestanden særlig sårbar. Innavl med dårligere genetisk materiale som resultat er ett problem. Et annet problem er snikskyttere. For en fattig indisk landsbyboer kan en tigerskrott bety forskjellen mellom liv og død for han og hans familie. I det perspektivet spiller det ingen rolle at en tiger må bøte med livet for at en kineser kan få styrket sin potens - i alle fall ikke slik denne inderen ser det. Selv med skarp kontroll drepes det fortsatt tigere i Ranthambhore. Det sies også at dersom en snikskytter (poacher) tas på fersk gjerning må han også ofte selv bøte med livet - gjerne helt umiddelbart.

Til tross for disse forholdene er det likevel relativt enkelt å se tiger i Ranthambhore. Dette fordi antallet dyr pr. areal er relativt stort. Våren er dessuten et godt tidspunkt. Etter en lengre tørkeperiode (monsunen setter inn i mai i dette området) er antallet av vannhull og tilhø-

Større hjortedyr er (sammen med villsvin) tigrerenes favorittkost. Her en sambarhjort.

India -

rende byttedyr arealmessig begrenset. Det kan ta noen dager før dette vidunderlige kattedyret åpenbarer seg for en, men med litt tid (gjærne 2-4 dager) og litt tålmodighet er mulighetene gjerne mer enn 50 prosent. Ventetiden oppleves uansett ikke som kjedelig eller lang. Den vekslende naturen byr hele tiden på sterke opplevelser. Tiger eller ikke tiger. Selv så jeg f. eks. fem leoparder under vårt opphold. Her finnes dessuten

opplevelser. Særlig er den lokale artslisten for Corbett imponerende.

Å oppleve tiger er som sagt ingen selvfølge. Heller ikke i India. For hundre år siden talte bestanden av bengalsk tiger (nominatformen P. t. tigris) noe rundt ett hundre tusen dyr. I dag skal antallet være redusert til omkring fire tusen. Det er liten tvil om at arten om noen år kan være helt

har indere et ualminnelig respektfullt forhold til alt i naturen. I tillegg står tigreren for alle indere som noe helt spesielt verdifullt. Også selv om en tiger i forrige uke skulle ha spist opp en mann i nabolandsbyen. Sett fra vår hjemlige vinkel er India et land fullt opp av mange vanskelige problemstillinger. Den enorme befolkningen, og befolkningstilveksten, er ett hovedproblem. Fattigdommen er til tider påtagelig - liksom rikdommen også kan være det. Likevel, midt oppi alt dette, også mens selve naturen ofte må lide, står inderen der med en sterk iboende respekt for alt som lever. Den verdigheten og den forståelsen disse menneskene innehar gjør derfor ikke den jevne inder til en rovdyrenes fiende. Noe å tenke på

tigerland

flere arter mindre kattedyr, leppebjørner, krokodiller og store mengder av hjortedyr og villsvin. Åpenbart trives leopardene godt i den kuperte, klippeaktige delen av reservatet. Hjortedyr og villsvin ser en ofte i tilknytning til åpne vannspeil, og ofte er det her de drepes av tiger. Også midt på dagen - og kanskje også foran en jeep med turister. For naturopplevelsene i Ranthambhore skjer fra åpne jeper eller minibusser. Dette er ikke stedet for romantiske fotturer på egenhånd. Synd på en måte, men på den annen side er trafikken inne i parken sterkt regulert og oppleves ikke som noe stort problem. På dette viset unngår en jo også selv å bli spist av tiger eller leopard - så egentlig er protestene mot motorisert ferdsel få og lite høylytte (dette til tross for at mennesket ikke er noe naturlig byttedyr for tigreren). Ellers kan en i mange andre reservater i India, f. eks. i Corbett lenger nord, ha trygge naturopplevelser (tiger inkl.) fra elefantryggen. Til sammenligning er det forresten noe vanskeligere å oppleve tiger i Corbett. Antallet er større, men dyrene vandrer over større områder - også i de store buffersonene rundt selve reservatet. Begge reservatene kan ellers på det sterkeste anbefales for fugle-

utryddet. Hele verden må nå samles i et felles ansvar for å hegne om denne villkatten. Dette er alles ansvar, og glem ikke at den hvite mann har hatt en avgjørende finger med i utryddelsesprosessen - i alle fall fram til 1947 da engelskmennene oppga India som koloni.

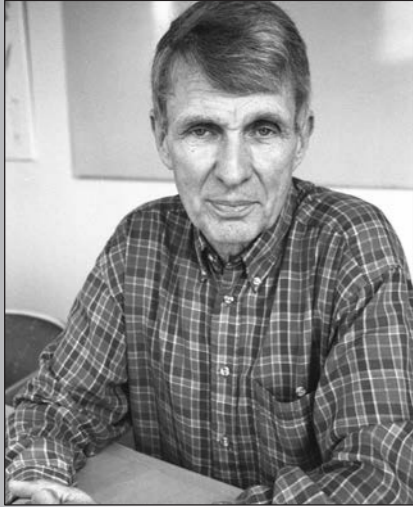
Men ingen må tro at India i dag er et land befolket med rovdyrhatere. Kanskje hadde vi alle drept en tiger for ikke selv å sulte i hjel. Mye takket være hinduistisk tro

her hjemme i disse ulvetider. Noe paradoksalt representerer likevel inderne, i kraft av sitt antall, en vedvarende trussel mot sin natur og sitt miljø. Men det får bli en annen historie.

Anbefalt litteratur (og referanse):
Thapar, V. 1992. *The Tiger's Destiny*

En voksen hanntiger på kort hold. Godt kamuflert i det tørre grasset kan den i timer og dager vente på sitt byttedyr

Anders Bjärvall

Programleder: Det er så visst ikke bare samarbeidet over partipolitiske grenser vi sliter med i disse dager, for nå truer svenskene med å bryte alt samarbeid om forvaltningen av ulv i grenseområdene. Vårt hjemlige Miljøverndepartement har nemlig fått det svenske Naturvårdsverket på nakken som liker dårlig nordmennes ønske om lisensjakt på ulv. To hundre mener svenskene det skal være plass til i de norsk-svenske skogene, skriver de i høringssvaret Naturvårdsverket har gitt til Miljøverndepartementet. Anders Bjärvall, du arbeider med rovdyrspørsmål i det svenske Naturvårdsverket - hva er det dere er så misfornøyd med?

Anders Bjärvall: Ja, vi har ju en överenskommelse som Naturvårdsverket og Direktoratet tråffade om varg under høsten -98 og vi har ju jämfört det norska förslaget med innehållet i den här överenskommelsen och finner ju att dom norska tankarna nu avviker väldigt mycket från vad vi tycker att vi kom överens om ganske nyligen.

Programleder: Konkret?

Anders Bjärvall: Ja, konkret så - i den här gamla överenskommelsen så står det ju t.ex. att om det blir så att Norge avser att öppna for licensjakt så kommer det bara att ske inom bestämda områden och vara väldigt också knutet till en akut skadesituasjon. Och här er ju tanken att öppna for licensjakt i hela landet - det er en punkt - och en annan punkt er ju att - i det här tre år gamla dokumentet, så talas det också väldigt bestämt om att familjgrupper och etablerte par ska ha et bättre skydd, så att säga, än ensamma vargar, og det tycker vi inte håller att vi kan läsa oss till i förslaget att man har tänkt nu.

Lands- kamp om ulv

I forbindelse med forslaget om innføring av lisensjakt på ulv i Norge sendte NRK Radios program Ukeslutt 8. september 2001 et innslag med Anders Bjärvall fra det svenske Naturvårdsverket og daværende statssekretær i Miljøverndepartementet Stein Lier-Hansen. Vi bringer her debatten i sin helhet med NRKs tillatelse.

Programleder: Ok, Stein Lier-Hansen - du er statssekretær i Miljøverndepartementet, har sittet en årrekke som direktør i Direktoratet selv og har vært generalsekretær i Norges jeger og fiskerforbund, så dette har du greie på. Har Bjärvall rett i at vi står i fare for å bryte en avtale som er inngått mellom Norge og Sverige?

Bjärvall: - vi har ju en överenskommelse som Naturvårdsverket og Direktoratet träffade om varg under høsten -98

Stein Lier-Hansen

Stein Lier-Hansen: Nei, det tror jeg ikke - jeg tror nok Bjärvall leser høringsforslaget fra Direktoratet på en litt feil måte. Altså, det vi nå legger til rette for er at vi har et - skal få et forskriftsverk i Norge som åpner for lisensjakt, men så skal jo da den lisensjakten iverksettes ut i fra hva som til enhver tid er situasjonen for ulv i Norge, og det er jo ikke sånn at det blir lisensjakt overalt til enhver tid - det vil Direktoratet ta stilling til fortløpende ut fra biologiske data. Og det vi ikke må glemme - det er at i Norge har vi nå fatta en beslutning hvor vi har definert det arealet hvor vi skal ha familiegrupper, og i det arealet vil vi jo til enhver tid sørge for at vi har det minimum av familiegrupper vi må ha for å innfri våre internasjonale forpliktelser.

Programleder: Det er vel slik at vi hadde omgått hele problemet hvis vi tok igjen Jämtland og Härjedalen - det er å ta litt hardt i. Den felles sørskandinaviske ulvebestanden skal være på ca 100 dyr, har jeg fått opplyst fra Høgskolen i Hedmark. Er ikke ønsket om å sette i gang lisensjakt en smule hysterisk, Lier Hansen, så lenge Bergvall og hans venner i Sverige der har et tak på to hundre, så er det jo fortsatt et stykke igjen, da?

Stein Lier-Hansen: Jo, men altså - det vi gjør nå er at vi etablerer en forskrift som hjemler en lisensjakt og som regulerer hvordan en lisensjakt skal foregå. Selve lisensjakta vil ikke skje før en har en bestand som tåler det, og det vil skje innafor rammene fastsatt av Direktoratet for miljøforvaltning. Altså - det er veldig viktig - at vi har - altså vi må ha med oss det faktum at veksten i ulvebestanden har vært stor - vi har tidobla antall ulver på fem år og de har en vekstrate på nesten 30 % i året, og da er det nødvendig at vi har et forvaltningsmessig verktøy i form

av forskrifter på plass og ikke venter med det til det blir for seint. Så jeg synes en forskutterer på en måte problemene her - en må skille på det at vi vedtar av forskrifter kontra den faglige vurderinga som bestemmer når vi skal ta dem i bruk.

Programleder: Er dette et svar du kan leve med, Bjärvall?

Anders Bjärvall: Nja, alltså - om vi tittar i det dokumentet som Stein Lier-Hansen talar om - næmligen forskarrapporten från, så att säga - dom sista dagarna med snö i våras - så er det ju inte säkert att det fanns mer än et 20-tall vargar i Norge och vår bestämda uppfattning er ju att om det finns 20 exemplarer av en art i et land, så behöver man inte öppna för lisensjakt i det landet - då måste man kunna hanskas enormt mycket mera försiktig med några få individer om det skulle vara...

Programleder: Tallet er jo til og med lavere, Stein Lier-Hansen - det er jo 16 såkalte helnorske ulver har vi fått opplyst.

Stein Lier-Hansen: Tilsvarende tall for den norske delbestanden var i april på 41-45 dyr - i gjennomsnitt 43 ulver. Det var altså før årets valping. Så har vi nå altså da dokumentert gjennom forskere at vi har altså seks revir... altså vi har seks familiegrupper inklusiv revirhevdende par i Norge eller på grensa og i gjennomsnitt så veit vi at de får ca 5 valper pr par.

Programleder: Men Stein Lier-Hansen, er det ikke slik at du har fremsatt et forslag - eller en tanke om lisensjakt - som blir et slags fait accompli for å tilfredsstille både miljøvernere og næringene i området?

Stein Lier-Hansen: Nei, altså - det er helt feil...

Programleder: ... så lenge du ikke tallfester antall dyr?

Stein Lier-Hansen: Nei, altså - vi har tallfesta - i Norge så er det ikke noen tvil om at vi alltid skal sørge for å at vi har minst 3-5 familiegrupper i Norge.

Lier-Hansen: - vi forholder oss til Bernkonvensjonen og ikke andre lands vurderinger

Programleder: Stein Lier-Hansen, vi begynner å nærme oss slutten her. Det er valg i disse dager og du er Arbeiderparti-

Sveriges syn på norsk ulvejakt

Det svenske Naturvårdsverket er i sitt høringssvar kritisk til den forslåtte lisensjakten på ulv i Norge. Som kjent har Norge og Sverige inngått en forvaltningsavtale (1998) om ulv, og Naturvårdsverket går så langt som å si at det foreliggende lisensjaktforslaget er å regne som en ensidig norsk oppsigelse av den felles prinsippavtalen.

Naturvårdsverket reagerer først og fremst mot at det åpnes for lisensjakt i hele Norge til tross for at avtalen bare peker på muligheten til å gjøre det innen avgrensede områder. Dessuten er man av den oppfatning at det er alt for tidlig å åpne for lisensjakt på bakgrunn av at det i våres kun var så lite som 16 ulver eller i alle fall maksimalt 20 dyr i Norge.

Naturvårdsverket er også kritisk til at jakten utenfor forvaltningssonen for ulv skal administreres av kommunene. Begrunnelsen er at siden ulver er svært bevegelige vil det kunne være i unntakstilfeller at de oppholder i en og samme kommune over lengre tid. Den andre begrunnelsen er at flere av flokkene befinner seg i grensetraktene og med hoveddelen av reviret på svensk side. En norsk kommune kan dermed iverksette jakt på disse ulvene.

Dessuten har punktet i avtalen om å vurdere andre forebyggende tiltak falt helt bort i lisensjaktforslaget. Slik det er nå, markeres det bare at den fastsatte kvoten i så stor utstrekning som mulig skal komme de områdene til gode der behovet for å hindre skader er størst. Forslaget strider derfor også mot Bernkonvensjonens artikkel 9.

Det er også Naturvårdsverkets oppfatning at vernet av familiegrupper og etablerte par, slik det er nedfelt i prinsippavtalen, skulle gå tapt med det fremlagte forslaget. I avtalen ga man familiegrupper og etablerte par et særskilt vern, mens det i forslaget nå bare tales om eventuelt behov for differensiering innenfor og utenfor forvaltningssonen.

mann. Hvor er det flest stemmer å hente - hos bøndene eller hos miljøvernerne?

Stein Lier-Hansen: Det tror jeg er et vanskelig spørsmål - det er mange stemmer å hente i alle leire - men det som er viktig for Arbeiderpartiet i den saken her - det er at vi ønsker å gjennomføre en naturressursforvaltning i Norge basert på vitenskapelige fakta og vi ønsker å ha et avansert forvaltningssystem og ikke et sjablonmessig forvaltningssystem. Det har vi kjørt på i hval-saken og det kommer vi til å kjøre på i ulvesaken. Og vi har altså ett utgangspunkt - vi forholder oss til Bernkonvensjonen og

På bakgrunn av det svenske vedtaket i Riksdagen om et etappemål for Sveriges del på 20 ynglinger pr år (ca 200 ulver), mener Naturvårdsverket at jakt i Sverige kun bør tillates i spesielle tilfeller før dette målet er nådd. En forutsetning er imidlertid at stammen viser en positiv utvikling. Noen annen mulighet forefinnes da heller ikke i henhold til EUs habitatdirektiv. Når det gjelder muligheten til å kunne ta i bruk slike virkemidler, peker Naturvårdsverket derfor på at det vil oppstå enda større forskjeller enn i dag avhengig av om dyrene befinner seg i Sverige eller Norge. Det blir feil om Norge ensidig legger beslag på det begrensede alburom man har til å ta ut ulver fra den felles bestanden. Skulle den forslåtte teksten stå ved lag, ser Naturvårdsverket det nærmest slik at hele prinsippavtalen ensidig er sagt opp fra norsk side, hvilket vil være sterkt beklagelig siden avtalen er myntet på en forvaltningsstrategi for en felles ulvebestand. Naturvårdsverket ønsker at slike beslutninger bør avtales i fellesskap og at Finland bør tas med i dette med tanke på viktigheten av innvandring derfra når det gjelder den skandinaviske bestandens overlevelse.

Naturvårdsverket anser dessuten at en jakt-tid fra 1. oktober til 31. mars ikke tar hensyn til ulvens yngletid. Man bør i det minste vente med jakt til et stykke ut i februar da fjorårsungene er mindre avhengig av foredrene. Og når det gjelder etablerte par, så kolliderer jakten i hvert fall i mars med brunsten. Skulle hannen skytes etter parringen, blir hunnen alene med ungene.

I forbindelse med forslagens punkt om at kvoten skal fordeles på kjønn og alder, mener Naturvårdsverket at det for den enkelte jeger nesten alltid vil være umulig å avgjøre disse kriterier i en situasjon der man har hastverk. Man etterlyser derfor et system med en delkvote fordelt på hanner og hunner der jakten kan avlyses når en delkvote er oppfylt.

ikke andre lands vurderinger.

Programleder: Hvor havner vi med dette, Anders Bjärvall. Frykter du ihjelskutte svenske ulver til vinteren?

Anders Bjärvall: Ja, jag er naturligtvis rädd for den skandinaviske vargens framtid rent allment - inte bara alls pga. den norske förslaget, utan dom skandinaviske vargarna - dom löper alla möjliga risker

Programleder: Jeg er redd for det mine herrer, at uansett hvilken løsning dere faller ned på, så kommer dere til å få pelsen, uansett.

Krigen mot jerven

Alle foto denne side:
Asgeir Kvalvik

et utdrag av regjeringen Stoltenbergs begrunnelse for å oppheve kjerneområdet. Departementet skriver:

”Med bakgrunn i dagens bestandsdata for jerv i Sør-Norge, mener departementet at forvaltningsmålet for jerv er nådd. Formålet med en kjerneområde-forvaltning er etter departementets vurdering primært å sikre en kontrollert oppbygging av en rovviltstamme til et levedyktig nivå. Siden dette nivået nå er nådd, faller noe av grunnlaget for en slik forvaltningsmodell bort.

Framover i tid skal jerv i Sør-Norge forvaltes mer på linje med dagens forvaltning av jerv

Den 28. august 2001 opphevet regjeringen Stoltenberg kjerneområdet for jerv i Sør-Norge, med virkning fra 1. april 2002. Bak denne beslutningen lå det åpenbart et sterkt ønske fra den daværende ledelsen i Miljøverndepartementet - i første rekke Siri Bjerke og Stein Lier Hansen - om å ta mer hensyn til beitende husdyr i utmark enn den naturlige faunaen.

FVR har alltid trodd at Miljøverndepartementets (MD) hovedoppgave var å sikre artenes overlevelse og mulighet for videre utvikling i landet, noe den profilerte miljøpolitikeren Thorbjørn Berntsen (Ap) så verdien av. Hans arbeid resulterte bl.a. i opprettelse av kjerneområder og en politikk som skulle begrense sauenæringen i disse områdene. Dessverre økte beitemykket fra sau vesentlig i en periode etter at kjerneområdene ble opprettet. Dette førte til økte konflikter mellom sau og rovdyr i disse områdene. Samtidig ble det opprettet jervnemnder som hadde til oppgave å se på disse konfliktenes og komme med forslag til løsninger. Jervnemndene besto av folk fra sauenæringen eller med sterk tilknytning til denne, og løsningene ble deretter. Her følger

Av
**Arne Flor
Viggo Ree**

Personell fra Statens naturoppsyn (SNO) graver ut jervehi (venstre) og veterinær avliver en unge med sprøyte (under).

Begge foto: Statens naturoppsyn

i Nord-Norge. Det er derfor besluttet å utvikle kjerneområdet for jerv i Sør-Norge med virkning fra 1. april 2002. Dette vil sikre en større fleksibilitet og et større handlingsrom i forvaltningen. For å skape tilstrekkelig forutsigbarhet i saueholdet skal det ikke aksepteres etablering av ynglende jerv i områder med mye sau på Vestlandet. Området med kvotefri gaupejakt vil således være et utgangspunkt for forvaltningen også av jerv. Videre skal jerv i Sør-Norge forvaltes ut fra et bestandsmål på minst 10-15 årlige ynglinger i hele Sør-Norge. Dette vil være tilstrekkelig for artens overlevelse dersom det sikres en viss utveksling mellom den sør-norske bestanden og de mer tallrike forekomstene av jerv på Nordkalotten. Et bestandsmål på minst 10-15 årlige ynglinger i hele Sør-Norge innebærer etter departementets vurdering en videreføring av dagens ambisjonsnivå for sikring av artens overlevelsesmuligheter i et større forvaltningsområde enn dagens kjerneområde. Videre legges det opp til at uttak av skadedyr, bruk av betingede skadefellingstillatelser, lisensjakt og forebyggende tiltak utvikles til mer presise virkemidler som i områder der konfliktnivået er stort. Departementet mener at en slik forvaltningsmodell for jerv i Sør-Norge kan gi et lavere konfliktnivå enn i dag samtidig som artens overlevelse sikres på dagens nivå.”

Det tok mange år før man klarte å frede jerven og etablere kjerneområder i Norge. Nå fjerner man det viktigste grunnlaget for eksistensen av denne truede arten i vårt land bare med et pennestrik! Og MD fastslår uten å blunke at 10-15 ynglinger er nok for å sikre denne nærmest isolerte delbestanden i Sør-Norge. I andre land har man helt andre oppfatninger om hva som skal til for å opprettholde levedyktige bestander, og man arrangerer fagsymposier for å diskutere slike emner. MD nevner riktignok i sin pressemelding at korridoren mot nord er viktig, men her tillater de samme myndigheter at jakt finner sted (jf. det som har skjedd av jakt og uttak bare det siste året i denne korridoren!). Fra 1. januar og fram til utgangen av november

Et jervespor

År om annet dokumenteres det 1-2 jervehi her i Snåsa, på et areal tilsvarende Vestfold fylke. Disse jervene holder oftest til i de høgereliggende skogområdene, det vil si 3-400 m.o.h. Her er ingen ulv som presser jerven opp i høgfjellet. Større myrområder ispedd gammel glissen furuskog, sammen med relativt god tilgang på elg og tamrein gir jerven gode levekår om den får være i fred. Med uforholdsmessig stor snøskutertrafikk blir rovdyra i slike naturtyper lett å spore på vinterstid. I statsalmenningen inn mot svenskegrensen, det som snart hører til den utvidete Gressåmoen nasjonalpark, holder både gaupe, bjørn og jerv til vanligvis.

Gaupespor finnes knapt nok lenger men sist vinter gikk vi oss på et dagferskt jervespor i den vide Seisjødalen. Jerven fulgte et gammelt snøskuterspor men bak jerven kom imidlertid et nytt ferskt snøskuterspor. Etter sporet å dømme hadde jerven flere ganger gjort utslag ut i løssnøen, for å slippe unna? Hele tiden hørte vi snøskuteren fremfor oss. Selv på silkeføre og i lettgått terreng har en skiløper sin begrensning, så resultatet av sporingen fikk vi dessverre ikke med oss.

Vel tilbake til parkeringsplassen kom en reindriftssame inn på sin snøskuter, en som tidligere er bøtlagt for ulovlig jervefelling.

Johan Storm Nielsen (tekst/foto)

2001 har norske myndigheter sørget for at 51 jerver er blitt drept. Vedtaket i jervnemnda til later at ytterligere 14 jerver kan skytes bare i Sør-Norge under vinterens lisensjakt - vedtatt av norske myndigheter under fellesferien i sommer.

Og grunnen var enkel. Midt i fellesferien får FVR et brev fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag hvor de oversender protokoll fra møtet i jerv-

Forts. side 94

Adresseavisen 5. mai 2001 NYHETER

Jerv-unger avlivet i hiet

En jervetisse og to unger er skutt under jakt i kjerneområdet i Sør-Norge.

Dyrene ble avlivet med pistol på kluss hold i et hi i Lesjøfjellet onsdag. Det er første gang at det er foretatt biuttak innenfor kjerneområdet, der jerven har et strengere vern enn utenfor.

En oppsynsmann fra Statens Naturoppsyn (SNO) og et lokalt fellinglag, lokaliserte stedet, og gravde ut hiet. Avlivings skjede uten problemer, opplyser SNO. Jervene er sendt til Norsk Institutt for Naturforskning i Trondheim.

Direktoratet for naturforvaltning (DNI) har i var gitt flere tillatelser til biuttak av jerv for å forebygge skader på sau til sommeren. Mandag ble en jervunge avlivet i Rindal kommune. Det var en veterinær som avlivet ungen. Hiet ligger i landskapsvernområdet i Trondheim. Tjopen og flere unger var igjen inne i hiet, men fellinglaget klarte ikke å få dem frem.

— Hiuttak er en metode som kan virke voldssom på enkelte. Forvaltningssmessig er metoden den mest målrettede fordi man klarer å ta ut ungene, og dermed tilvekslen. Jerven er også det rovdyr som forårsaker klart mest skade, sier rådgiver Joastein Sandvik i SNO.

I Rindalen er en hannerjerv og tre unger tydelig avlivet ved biuttak, og i Nordland er to dyr avlivet i hiet. Også i

Trons er flere dyr avlivet på denne måten, og tillatelse er gitt til Sogn og Fjordane.

DNI har i var gitt flere tillatelser til biuttak i Sør-Norge enn hva som har vært vanlig. Det har blant annet sammenheng med at det var en god del dyr igjen av kvotene da lisensjakten på jerv opplyste i midten av februar, sier Sandvik.

I selve kjerneområdet for jerv i Sør-Norge ble det i fjor var registrert elleve ynglinger. I hele Sør-Norge ble det registrert 15 ynglinger. Miljøverndepartementet skal nå evaluere om kjerneområdet for jerv i sør har virket etter hensikten.

EGG M. ORLAND

Frispen og de to ungene ble avlivet i hiet sitt i Lesjøfjellet. Ungene er rundt to måneder gamle.

Foto: KJELL PETER NISS

En form for faunakriminalitet med stort skadepotensiale er utlegging av giftstoffer i naturen for å ta livet av vilt. Denne type saker har lav oppdagelsesrisiko og er krevende å etterforske.

Av
Spesialletterforsker
Lars Tore Ruud
ØKOKRIM

Giftåte i naturen

Frem til omkring 1950 var det akseptert å bekjempe de store rovdyra med alle midler, i den overbevisning at de utgjorde en reell trussel for vår sivilisasjon. Selv giftutlegging var en lovlig metode frem til innføringen av jaktloven av 14.12.1951. Det ble da kun tillatt å bruke gift mot kråkefugl og rovdyr etter formell godkjenning av kommunestyret. Forbud mot all bruk av gift er i dag nedfelt i viltloven av 29.5.1981 § 25. (Viltloven avløste jaktloven). Viltloven § 3 annet ledd tillater gift brukt mot smånagere og krypdyr for å hindre skade på person eller eiendom.

Etterforskning

I løpet av 1990-tallet har det forekommet enkelte episoder med avsløring av irregulær giftbruk rettet mot fredede arter. Det har derimot kun vært en håndfull saker

hvor gjerningsmannen er identifisert og straffet. Det har vist seg svært vanskelig å avdekke og etterforske saker med utlagte giftåter. Det er grunn til å tro at mørketallene er store. Oppdagelsesrisikoen ved selve handlingen er liten. Det er lett å medbringe giften skjult frem til åstedet. Sannsynligheten for å bli tatt på ferske spor er liten og avslørende spor lett å skjule. Kostnadene til utstyr små, og tilgjengeligheten av giftstoffer stor.

Ved mistanke om giftåte eller giftdrept vilt skal beslag sendes Veterinærinstituttet i Oslo eller i Trondheim for analyse. Seksjon for toksikologi og kjemi har kompetanse til å påvise de fleste aktuelle giftstoffer. Stoffer som Veterinærinstituttet ikke har etablert analysemetoder for, formidles videre til institusjoner i utlandet for analyse, f. eks. US fish and wildlife. Etterforskningen må søke å finne indisier for hvilke personer som har disponert gift i et gitt område, bl. a. ved å følge giftleveranser fra importøren/produzenten via leverandør/detaljist frem til "brukeren". Ettersporing av giftleveranser gjennom slike kanaler krever omfattende etterforskning. En kan grovt skille mellom tre ulike ansvarsområder for giftstoffregistre; plantevernpreparater, medisiner og andre kjemikalier.

En rekke ulike utgåtte medisiner og giftstoffer blir hvert år organisert innsamlet

av ulike årsaker. Disse skal normalt destrueres ved spesialavfallsmottak, som det er et begrenset antall av. Vår erfaring er at en må ha svært gode indisier før en kan slå fast at giften kommer fra avfallsmottak. Registreringen av spesialavfall er ofte mangelfull, da mottakerne ofte får levert ukjente stoffer. Det er ikke sikkert at giftåtet er lagt ut der det blir funnet. Andre byttedyr kan spre deler av åtet. Eksempelvis sikrer kråker seg mat ved raskt å spre et konsentrert åte. På denne måten kan det fremdeles ligge gift i skogområdene, etter opprydningsforsøk. Lang nedbrytningstid, giftenes varierende plassering og tildekking som hindrer normal værpåvirkning og nedbrytning, kan medføre risiko for mennesker og kjøttetende dyr i lang tid etter konkrete funn. Dyr og fugl som har fått i seg dødelig dose vil ofte først etter noen minutter få symptomer og derfor lett kunne være langt unna selve åtet når påvirkningen blir gjeldende. Det er vanlig at syke individ søker å finne skjul og dekning for å unngå andre farer, noe som gjør at det ikke behøver å være synlige kadavre eller giftpåvirket vilt i nærområdet.

Noen utvalgte saker

I de senere år er det registrert to-tre giftåtesaker årlig i politiets straffesaksregister (Strasak), med kode angitt for brudd på viltloven § 25. De fleste nyere gift-

sakene har omfattet alfakloralose i hønseegg med henblikk på å avlive kråke og ravn. Begge artene beskatter rypekulene i en viss grad, noe enkelte jegere sterkt ønsker å forhindre. Mange hevder det samme beskatningsproblemet er gjeldende i forhold til ulv og hjortevilt. Fagmiljøene er derimot usikre på om dette har noen stor betydning.

Overfor ulv er det en del usikkerhet omkring effektiviteten av slike utlagte åter. Ulven kan angivelig være svært skeptisk til «kunstig mat», og skyr således alt som er menneskeberørt, eller unaturlig. På den annen side er det beretninger om effektiv giftutlegging mot ulv fra eldre tid. Den 18.2.2001 fant en skogbestyrer på skitur i Kongsvingertraktene et hjortehode og seks døde høner utlagt ved et vann hvor det var kjent tilhold av ulv. Åtene inneholdt en tilført rosa- blå substans. To mistenkte ble raskt identifisert og siktet. Analyseresultatene fra Veterinærinstituttet viste at åtene var tilført en blanding av carbofuran og warfarin. De siktede erkjente forholdene og forklarte at hensikten var å ramme ulv. Saken er ikke pådømt. Den 3. og 4.3. 2001 ble det etter sporing av ulv i Stor- Elvdal funnet sju døde kråkefugl i snøen i et svært avgrenset område. Det var videre rester etter andre fugl, som syntes oppspist. En av fuglene var fortsatt i live da politiet ankom åstedet. Etterforskningen viste at fuglene sannsynlig var blitt forgiftet av åter som var lagt ut. Det er antatt at fuglene har falt ned fra trær omkring åtet. I mageinnholdet hos alle fuglene hvor dette lot seg vurdere, ble det funnet spor etter giften isofenfos. Saken er ikke oppklart.

Den 10.7.2000 fant politiet i Setskog et åte etter tips fra et vitne. Åtet besto av kjøtt/spekk og wienerpølser påført et rødt/ rosa pulver. Åtet var lagt ut på en høyde om lag 30 meter fra skogsbilvei. Stoffet ble analysert ved Statens Rettstoksikologiske Institutt og det ble slått fast at giftstoffet var isofenfos. To lokale eldre storviltjegere ble observert under mistenkelige omstendigheter på veg ned fra den samme høyden ca. 14 dager før beslaget. Ingen av dem tilsto under avhør, men ble ved Nes herredsretts dom av 12.3.2001 dømt til 30 dagers betinget fengsel samt bøter på henholdsvis 12.000 og 15.000 kroner for med-

virkning til å ha lagt ut giften for å ta livet av ulv. De domfelte har anket over bevisbedømmelsen, og Økokrim har anket straffutmålingen. Ankene kommer opp for Eidsivating lagmannsrett i oktober 2001. Den 15.5.1998 ble det funnet et åte formetlig tilsatt gift ved et vann i Hattfjelldal. En død og forgiftet kongeørn ble funnet, men etterforskningen viste at hensikten med giftåtet var å ta livet av jerv. Snøskuterspor fra åstedet førte politiet bokstavelig talt på sporet. Prøver av åte og ørn ble analysert i USA og viste at giftstoffet var carbofuran. En mann ble den 17.2.2000 dømt i Alstadhaug herredsrett til 30 dagers fengsel. Dommen er senere opphevet grunnet inhabilitet og skal opp til ny behandling i herredsretten sommeren 2001.

I en og samme kommune i Nord-Trøndelag ble det avdekket 3 saker om gift i

Giftåte funnet 10.7.2000 i Setskog. To personer er ved Nes herredsretts dom av 12.3.2001 dømt for å ha lagt ut giftåten.

Foto: Lars Tore Ruud, ØKOKRIM

perioden 1990-1993. I en av sakene ble gjerningsmannen tatt. Vedkommende ble i januar 1992 ilagt et forelegg på 10.000 kroner for å ha lagt ut tre kilo slakteavfall tilsatt ca. 2 spiseskjeer av giftstoffet alfakloralose.

(Artikkelen er opprinnelig gjengitt i Økokrims tidskrift Miljøkrim nr. 2-3/01.)

Neste side:

De mest anvendte giftstoffer

De mest kjente anvendte giftstoffene

Alfakloralose (også omtalt som kloralose og/ eller glukokloralos) – anvendes ikke lenger legalt i Norge. Stoffet er klassifisert som et legemiddel og kan skaffes via apotek også i Norge. Det har en hvit pulver konsistens og er dårlig løselig i vann. Tidligere foreskrevet av leger og veterinærer i forbindelse med skadefugl bekjempelse, hovedsakelig kråkefugl. Siden 1992 har stoffet ikke vært lovlig omsatt til slik bruk. Stoffet har en bedøvende virkning og nedsetter kroppstemperaturen. Det er anslått at bedøvende dose er ca 0,5 mg/kg kroppsvekt. Dødelig dose avhenger av ytre temperaturpåvirkningen, da forgiftede dyret stort sett fryser i hjel. Viltet kan ha krampeanfallet før død. Relativt små doser kan gi søvn, eller det kan skade seg dersom det forsøker å bevege seg i omtåket tilstand.

Arsenikk – et foreldet legemiddel, men kan skrives ut på resept. Stoffet er en «cellegift» med særlig effekt på blodkar og tarmslimhinne. Det har en krystall eller pulver konsistens og er grått/ svart i fargen. Det er oppgitt dødelig dose for rotter på 0,6 mg/kg kroppsvekt i konsentrert form. Innånding og hudkontakt gir i små mengder irritasjon og smerter. Forgiftede dyr får diaré som kan være vannaktig og eventuelt blodtilblandet. Virkningen skjer over tid og dyret blir slapt og dør. Arsenikk benyttes bl a i en viss utstrekning av taxidermister i forbindelse med preparering av vilt.

Carbofuran – et plantevernmiddel i gruppen karbamater som brukes mot insekter, midd og innvollsorm. Forbindelsen ble introdusert på markedet i 1965, hovedsakelig i USA. Carbofuran har ikke vært registrert til legalt bruk i Norge og skal heller ikke være på markedet i våre naboland. Carbofuran er omsatt både som væske, pulver, granulat og pasta. Carbofuran har en akutt virkning på nervesystemet. Dødelig dose for rotte og hund er angitt å være henholdsvis 5-13 mg/kg og 19 mg/kg kroppsvekt.

Fosdrin/Merinfos – tilhører gruppen organo fosfat insektisider/ og er såkalte «nervegifter» som gir pustevansker, diaré, sikling, små pupiller og kramper. Er innført som et plantevern middel, men er internasjonalt kjent også brukt som gift for pattedyr og eller for å hindre insekter å infisere kjøtt på dødt/ levende kjøtt. Akutt dødelighet for organo fosfat insektisid gruppen generelt er for de fleste pattedyr om lag 1- 20 mg/kg virkestoff.

Isofenfos – et plantevernmiddel til beising av korn til korsblomstrede vekster (ryps, raps, kål mv.), mot insektangrep etter såing. Konsistensen er normalt finmalt pulver. I dag eksisterer Oftanol legalt omsatt kun i pakninger på 20/25 kg. Det er 40% isofenfos i Oftanol T Beis, Oftanol EM Beis (gul) og Oftanol Beis (rødt pulver). Isofenfos er i ren form en fargeløs olje. Middel dødelighet for rotter (LD50) er oppgitt til ca 28 mg/kg, for høner ca 6 mg/kg. Det har en normal halveringstid for nedbrytning i naturen på ca 150 dager, avhengig av tilgangen på oksygen. Forsøk viser at isofenfosforgiftning gir økt og ukontrollert sekret utskilling, pustebesvær, senket hjertefrekvens og kramper. Symptomer vil, avhengig av mengde, eksponeringsmåte og substans – komme etter ca 30 minutter. Ved oralt inntak vil påvirkningen være maksimal etter om lag 7-8 timer.

Stryknin – et foreldet legemiddel, som ifølge fagfolk ikke lenger brukes av verken veterinærer eller leger. Imidlertid kan stoffet skaffes bl a via Norsk Medisinaldepot. Halveringstiden i dyr er oppgitt til ca 10 timer og stoffet utskilles hovedsakelig i urin i løpet av ett til to døgn for dyr som overlever. Det er oppgitt at forgiftede dyr forblir bevisste helt frem til død inntreffer. Forgiftede dyr vil dø etter voldsomme krampeanfallet (oppotet jord/ snø rundt dyret) og ha påfallende sterk dødsstivhet dersom kadaveret blir funnet før dødsstivheten er opphørt (etter 1-2 døgn avhengig av temperatur). Dødelig dose for hunder er ca 0,75 mg/kg, katter 2 mg/kg.

Warfarin – et preparat i gruppen hydroxykumariner, og kom på markedet i 1950- årene. Warfarin er blant annet virkestoffet i den kjente blodfortynnende hjertemedisinen «Marvelan». De aller fleste rottegiftproduktene er av warfarintypen (antikoagulanter), og fører til indre og/eller ytre forblødninger som kan vare i dager før dyret dør etter å ha blitt gradvis slappere pga anemi. Blod fra naturlige åpninger kan være tegn på slik forgiftning. Forbindelsen omsettes fortsatt stort i Norge, selv om den i stor grad er erstattet av nyere og mer potente stoffer. Det er verdt å merke seg at warfarin er mer akutt giftig for rovdyr som for eksempel hund (20-50 mg/kg) og katt (6-10 mg/kg) enn for rotter (58 mg/kg). Sekundærforgiftningen (dvs risiko overfor byttedyr som spiser allerede døde forgiftede dyr) antas å være stor for åtselere.

Jerv slemmere enn ulv
NRK 10.12.2001

Ondsinna den Ladden...

Svensker skal skremme norsk ulv
NRK 6.12.2001

..siden nordmenn blir skremt av ulv.

Ulveskremmere mot ulv
NRK Distrikt 06.12.2001

Nok en forening? I tillegg til Folkeaksjonen for en ny rovdyrpolitikk, Norsk Samarbeidsforum for en ny rovviltforvaltning og Kvinner mot ulv?

Truer med å kutte ut rovdyr-TV
Dagsavisen 5.12.2001

Muligheten for å oppleve store rovdyr i Norge er liten. Nå skal vi ikke engang få se dem på TV.

Avdramatiserer om ulv
Lågendalsposten 5.12.2001

Statens naturoppsyn toner ned oppstusset omkring den ville ulven som kom til Langedrag. Ja, SNO har jo skutt vekk så mange at det nesten ikke er ulver igjen å være redd for.

Vil kutte ulvesoner og skyte ulv i hele landet
Hamar Arbeiderblad 4.12.2001

Rådet kommer fra forskerne Ketil Skogen og Olve Krange som har spurt folk i Stor-Elvdal om ulv. Det er helt feil konklusjon etter vår mening, siden de også har kommet fram til at "ulvens gjeninntreden i Stor-Elvdal kan ha vært med på å styrke fellesskapsfølelsen mellom ulike grupper i kommunen....Småbrukeren, skogeieren og den vanlige arbeidstakeren står sammen."

Det høres snarere ut som man trenger ulven sårt, spør du oss...

Setter Lama inn som gjeterhund
Nationen 30.11.2001

Avisen Nationen ser med nye øyne på tidligere fredsprisvinner Dalai Lamas konfliktdepende egenskaper.

"Jakten på jerv og ulv i sommer kostet kommunene [i Oppland] over 1 million kroner i lønnskostnader til de lokale jaktlagene, og det uten at det med sikkerhet er felt et eneste skadedyr."

NRK Oppland 12.11.2001

De store rovdirene skaper økt sysselsetting i distriktene.

Skal lure jerven
Nordlys 19.11.2001

Bønder og jegere i Nordreisa med "døkk vart skræmt no"-strategi mot jervene.

Hunder gikk berserk, tikka måtte avlives
Østlendingen 12.12.2001

To elghunder angrep og mishandlet

sauer, men saueeieren ønsket ikke hundene avlivet. Hm...

Tyrannosaurus mindre farlig enn sitt rykte?
Aftenposten 9.12.2001

Media kan av og til bidra med å dempe frykten for rovdyr.

Vampyr-beist drepte sauene mine
Nettavisen 1.11.2001

Dette er ikke en situasjonsrapport fra et overspent Østfold, men en historie fra Chihuahua i Mexico - uka før Halloween.

Om vi formidler med stor entusiasme en annonse fra **Rana Blad** 17.10.2001 sendt oss av en av våre mange medlemmer. Annonsen har sin bakgrunn i at villaeierne plages av sauer hele sommeren. De spiser opp hageplanter, skiter i innkjørlene og bjellene holder folk våkne hele natten. Dessuten sperrer de veien fullstendig i rushtrafikken. Vi antar annonsen er et galgenhumoristisk utslag av plagene, klekket ut i søvnløse netter. Vi håper at noen av våre medlemmer kan tre støttende til om dere skulle ha noen ulver på lager i nødens stund - ulver som dere ennå ikke har satt ut et eller annet sted i Norge langs grensen til Sverige ved hjelp av mistenkelig bil med bur på lastepanelen i nattens mulm og mørke.

Ulv ønskes kjøpt!

Ulvflokk, eventuelt enkeltindivider, ønskes kjøpt. Levering til våren.

██████████, Båsmoen

- OMSKOLERING AV JERV....

Hilde Aaseth -94

